

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

15 april 2002

VOORSTEL VAN DECREET

– van mevrouw Patricia Ceysens, de heer Guy Swennen, mevrouw Ria Van Den Heuvel
en de heer Jan Roegiers –

houdende regeling van de interlandelijke adoptie

HOORZITTINGEN

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen
uitgebracht door de heer Jan Van Duppen**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : mevrouw Patricia Ceysens.

Vaste leden :

mevrouw Sonja Becq, mevrouw Trees Merckx-Van Goey,
mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, mevrouw Ingrid van
Kessel ;

mevrouw Patricia Ceysens, mevrouw Claudine De
Schepper, de heren Jacques Devolder, Koen Helsen ;

mevrouw Niki De Gryze, mevrouw Marijke Dillen, de heer
Felix Strackx ;

de heren Guy Swennen, Jan Van Duppen ;

mevrouw Ria Van Den Heuvel ;

de heer Jan Roegiers.

Plaatsvervangers :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, mevrouw Veerle
Heeren, de heren Luc Martens, Paul Van Malderen ;

de heren Frans De Cock, André Moreau, Cis Schepens ;

de heren Wilfried Aers, Julien Librecht, mevrouw Marleen
Van den Eynde ;

de heren Patrick Hostekint, Chokri Mahassine ;

mevrouw Ann De Martelaer ;

mevrouw Margriet Hermans.

Zie :

956 (2001-2002)

– Nr. 1 : Voorstel van decreet

– Nr. 2 : Advies van het Kinderrechtencommissariaat

INHOUD

Blz.

Hoorzitting van donderdag 21 maart 2002

1. Uiteenzetting door de heer Lieven Vandenberghe, administrateur-generaal Kind en Gezin	4
2. Uiteenzetting door de heer Bernard Hubeau, Vlaamse Ombudsdienst	5
3. Uiteenzetting door mevrouw Ann Somers, coördinator Vormingscentrum Opvoeding en Kinderopvang (VCOK)	9
4. Uiteenzetting door de heer Luc De Smet, ondervoorzitter commissie Gezinsbeleid van de Gezins- en Welzijnsraad	10
5. Uiteenzetting door mevrouw Mariël van Dijk, geboortemoeder en lid van de raad van bestuur Triobla vzw	14
6. Uiteenzetting door mevrouw Tania Gevaert, adoptiekind en voorzitter van de raad van bestuur Triobla vzw	14
7. Uiteenzetting door mevrouw Greet Forier, adoptiemoeder en lid van de raad van bestuur Triobla vzw	15
8. Uiteenzetting door mevrouw Ann Vandenbroucke, steunpunt Algemeen Welzijnswerk	17
9. Uiteenzetting door de heer Pierre Gantois, Beroepscommissie Interlandelijke Adoptie	20

Hoorzitting van vrijdag 22 maart 2002

1. Uiteenzetting door mevrouw Ankie Vandekerckhove, Kinderrechtencommissaris	21
2. Uiteenzetting door de heer Jo Labens, Federatie van Erkende Adoptiediensten	25
3. Uiteenzetting door mevrouw Karen Van Camp, Het Fluisterend Zand	29
4. Uiteenzetting door mevrouw Myriam Smets, de Vrije Adoptanten Steungroep (VAST)	31
5. Uiteenzetting door de heer Bernard Van Steenkiste, Vereniging voor Kind en Adoptiegezin (VAG)	33
6. Uiteenzetting door de heer Jan van de Velde, ministerie van Buitenlandse Zaken	35
7. Uiteenzetting door mevrouw Bieke Schiltz, Centrum voor Traumaverwerking en Psychotherapie	36
8. Uiteenzetting door de heer Hans Vereycken, vzw Wat nu ?	39
9. Uiteenzetting door de heer Claeys, De Adoptielijn	40
10. Uiteenzetting door mevrouw Véronique Gené, Asiana Roots VZW	42

DAMES EN HEREN,

Ter voorbereiding van de bespreking van het voorstel van decreet houdende regeling van de interlandelijke adoptie (*Parl. St. VI. Parl. 2001-2002, Nr. 956/1*), organiseerde de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen op 21 en 22 maart 2002 hoorzittingen.

Over dit voorstel van decreet is een advies uitgebracht door het Kinderrechtencommissariaat (*Parl. St. VI. Parl. 2001-2002, Nr. 956/2*).

– Hoorzitting van donderdag 21 maart 2002

1. Uiteenzetting door de heer Lieven Vandenberghhe, administrateur-generaal Kind en Gezin

De heer Lieven Vandenberghhe, administrateur-generaal Kind en Gezin : Kind en Gezin sluit zich aan bij het standpunt van de Vlaamse regering over de interlandelijke adoptie. Dat is al langer het geval. Wij formuleerden dan ook geen specifiek standpunt bij de voorliggende decreettekst. Wat de regering wil realiseren op het vlak van interlandelijke adoptie, is ook wat wij wenselijk achten.

De basisattitude is immers correct : selectie en geschiktheidsbeoordeling moeten gescheiden worden van begeleiding en bemiddeling. Hopelijk gaat ook de federale evolutie die richting uit. Dat betekent wel dat ook de bemiddeling goed uitgebouwd en geprofessionaliseerd moet worden.

De volgende punten maken het voorwerp uit van onze bezorgdheid. Ten eerste vinden wij dat de verplichting om te werken met erkende buitenlandse kanalen voor iedereen gelijk moet zijn, dat wil zeggen voor zowel zelfstandige adopties als adopties via een adoptiedienst. Een goede inschatting van de bemiddeling ter plaatse is onontbeerlijk.

Samenwerking met de federale overheid, in het bijzonder Ontwikkelingssamenwerking en Buitenlandse Zaken, is daarom aangewezen. De ervaring leert dat, als zich problemen voordoen bij adoptie, dat dit dan precies daar is. In elk geval moet de voornoemde gelijke behandeling duidelijker in de tekst opgenomen worden.

Voorts zijn de financiële consequenties van de nieuwe regeling een reden tot bezorgdheid, in het bijzonder de donaties aan het land van herkomst en hun relatie met de subsidiëring. Dergelijke schenkingen maken al lang deel uit van de bestaan-

de praktijk en we mogen ze dus niet zomaar afwimpelen. Ze vormen geen taboe, maar dat neemt niet weg dat de verbinding met de subsidiëring niet zonder gevaar is. Wel ondersteunen wij het ethische principe dat zegt dat tegenover de financiële ondersteuning van het binnenlandse ouderschap ook een gelijke inspanning in het land van herkomst moet staan.

Ten derde vinden wij dat men de nazorg niet uitsluitend therapeutisch mag opvatten. Wij pleiten voor een integrale aanpak, die de centra voor geestelijke gezondheidszorg (CGG's) overstijgt. De trefpunten voor adoptiekinderen en adoptanten vinden wij wel een goed spoor.

Tot slot vragen wij aandacht voor een goede legislatieke onderbouw. Advisering door de Raad van State is wenselijk. Negatieve beslissingen worden immers systematisch betwist, bij de adviescommissie, de beroepscommissie of de ombudsdienst van de Vlaamse Gemeenschap.

Kind en Gezin neemt in het adoptieverhaal de positie in die de regering hem toebedeelt.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Voor de timing van dit voorstel van decreet zijn we afhankelijk van de werkzaamheden in het federale parlement. Intussen houdt men zich aan de bestaande regels. Hoe wordt deze periode overbrugd ? Voor de kandidaat-adoptieouders is er heel wat onduidelijkheid.

De heer Lieven Vandenberghhe : We bevinden ons inderdaad in een overgangsfase. We wachten op nieuwe wettelijke regelingen en behandelen voornamelijk de lopende zaken. We doen geen investeringen op dit gebied. Door deze voorzichtige houding, geven we soms de verkeerde indruk en daardoor haken sommige kandidaat-adoptieouders af. In overleg met de minister, zullen we toch een andere houding aannemen. We willen echter acties ondernemen zonder vooruit te lopen op de beslissingen van parlementen en regeringen en zonder die in het gedrang te brengen.

Mevrouw Sonja Becq : De spreker vindt het belangrijk om te werken met erkende buitenlandse kanalen. Kunnen de kandidaten zelf nieuwe kanalen aanduiden, als er voldoende kwaliteit gegarandeerd is ?

De heer Lieven Vandenberghhe : Iedereen kan nieuwe kanalen aanbrengen, maar we moeten ervoor zorgen dat de overheid van het adoptieland ermee instemt. Er zijn adoptielanden die geen regeling hebben voor de erkenning van lokale bemidde-

lingsdiensten. De eisen van de Westerse landen zijn niet altijd gemakkelijk te realiseren in de landen van herkomst. We handelen pragmatisch. Het overleg tussen verschillende overheden is belangrijk. Wij beoordelen zelf geen buitenlandse kanalen, maar vragen het advies van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Internationale adoptie houdt altijd risico's in.

De voorzitter : In het advies van de kinderrechtencommissaris staat dat niet onze bemiddelingsdiensten of de zelfstandige adoptanten het kind kiezen of toewijzen. De Belgische overheid geeft de gegevens over het koppel en de beginseltoestemming door aan de overheid van het land van herkomst en zij wijzen, op advies van hun diensten, het kind toe aan een bepaald koppel. Vlaanderen of België kunnen dat niet controleren. Hoe worden de buitenlandse kanalen gecontroleerd ?

De heer Lieven Vandenbergh : De kanalen worden gecontroleerd door het ministerie van Buitenlandse Zaken of de autoriteiten in het land van herkomst. Kind en Gezin kan dat niet zelf. Niet alle landen van herkomst hebben een regeling voor de evaluatie van hun eigen kanalen. Als het land de eigen kanalen beoordeelt, is er meestal geen probleem.

Mevrouw Sonja Becq : Door het advies van de Raad van State zullen de rechtbanken de beginseltoestemming afleveren. Beschikken zij over voldoende knowhow ? De rechters zelf vermoeden dat zij beroep zullen kunnen doen op de sociale diensten van de rechtbanken of op een aantal zelfstandige experts. Beschikken zij dan wel over voldoende deskundigheid ?

De heer Lieven Vandenbergh : Het is nog niet duidelijk hoe de rechter de inschatting zal doen maar er is geen reden om aan te nemen dat er geen instrumenten zijn. De overheveling is niet onoverkomelijk. Het voordeel van een correcte positionering weegt in ruime mate op tegen het gebrek aan knowhow : die kan immers uitgebouwd worden. De keuze voor de rechter als dusdanig is voor ons principieel een goede zaak.

Mevrouw Sonja Becq : In dit voorstel staat de kindstudie expliciet vermeld. Wordt nu al onderzocht of het kind juridisch en sociaal-economisch in aanmerking komt voor adoptie ? Wordt deze studie naast een studie over het adoptiegezin gelegd ? Kan de adoptiedienst verantwoordelijk gesteld worden voor de waarheidsgetrouwheid van de kindstudie, mag dat als een resultaatsverbintenis opgelegd worden ? De diensten zijn nu eenmaal

sterk afhankelijk van de informatie die gegeven wordt door het land van herkomst.

De heer Lieven Vandenbergh : Een goede kindstudie is zeer belangrijk : met het oog op de toekomst van het kind en om kind en gezin op elkaar te kunnen afstemmen. De adoptiediensten moeten daar ernstig werk van maken. Maar de verantwoordelijkheid die hen opgelegd wordt, is te groot : het gaat niet lukken om hen garant te stellen. Daarvoor zijn hun mogelijkheden in de adoptielanden te beperkt.

Mevrouw Sonja Becq : Hoe ziet u de nazorg ?

De heer Lieven Vandenbergh : De CGG's spelen daar een rol in. De rol van Kind en Gezin beperkt zich tot niet-problematische nazorg. We vragen eigenlijk een meer geïntegreerde benadering.

Mevrouw Sonja Becq : Ziet u ook voor de adoptiediensten nog een rol bij de eerste nazorg weggelegd ?

De heer Lieven Vandenbergh : Op dit moment spelen de adoptiediensten daarbij een rol. Men kan ze praktisch niet uitsluiten : ze zijn de spil van de bemiddeling. Maar de verantwoordelijkheid van de nazorg mag niet bij hen worden gelegd.

De voorzitter : Vooral het Kinderrechtencommissariaat kende aan de kindstudie een prominente plaats toe. De adoptanten vragen er expliciet naar ; zij weten immers niets van de voorgeschiedenis van een adoptiekind. Vraag is hoe de archivering van alle dossiers verloopt. Wij hebben de indruk dat dat soms niet erg professioneel gebeurt.

De heer Lieven Vandenbergh : Er zijn adoptiediensten die dat uitstekend doen, maar ze doen het niet allemaal even goed. Het decreet zou de professionalisering sterker moeten uitbouwen. Dat veronderstelt een aantal ingrepen in de adoptiediensten. We moeten ze niet alleen maar geld toestoppen.

2. Uiteenzetting door de heer Bernard Hubeau, Vlaamse Ombudsdienst

De heer Bernard Hubeau, Vlaamse Ombudsdienst : De commissie heeft gevraagd dat we hier onze mening over het voorstel van decreet zouden geven omdat – vooral in 2001 – een aantal klachten over interlandelijke adoptie bij onze dienst zijn toegekomen.

Interlandelijke adoptie is niet enkel een Vlaamse aangelegenheid. Toch werd er in het decreet van 15 juli 1997 voor geopteerd om die adoptie op Vlaams niveau te regelen. De schroom die inmiddels op dat vlak is gebleken, is een gezonde houding. We stellen vast dat Vlaanderen een aantal elementen van het interlandelijk adoptierecht die in het decreet van 1997 zaten, opnieuw in federale handen legt. Daarom vind ik het voorstel van de administrateur-generaal van Kind en Gezin om het advies van de Raad van State af te wachten, een goed idee : op die manier is de afstemming met het federale wetsontwerp gegarandeerd en kunnen beide initiatieven aan elkaar gekoppeld worden. Het federale wetsontwerp koppelt de verschillende fasen in het adoptieproces van elkaar los en maakt ook een onderscheid tussen landelijke en interlandelijke adoptie.

De Vlaamse Ombudsdienst behandelt klachten van de kandidaat-adoptant die klaagt over de procedure rond de interlandelijke adoptie, vooral als het advies van de adviescommissie negatief is en mensen worden afgewezen. We hebben vooral nagegaan of er voldoende kwaliteit zit in de evaluatieprocedure, die al dan niet leidt tot een gunstige beslissing.

We hebben zeven elementen van bekommernis aangetekend. De kunst van een ombudsdienst is te kijken naar de boodschap achter de boodschapper : als die waardevol is, moeten we die ernstig nemen.

Een eerste punt is de bejegening door het evaluatieteam tijdens de evaluatiegesprekken. Kandidaat-adoptanten hebben problemen met de manier waarop ze tijdens de gesprekken worden behandeld. Ze vinden dat ze zeer zwaar en niet altijd op een respectvolle wijze worden gescreend.

Ten tweede is het verloop van de evaluatieprocedure voor kandidaat-adoptanten vaak zeer onduidelijk. Hoeveel gesprekken komen er ? Hoe lang duren die ? Hoe diepgaand zijn ze ? Hoe lang duurt de procedure ? De informatieverstrekking was en is ondermaats, en is alleszins vatbaar voor verbetering.

Ten derde is er een gebrek aan objectieve beoordelingscriteria. Kandidaat-adoptanten weten niet op welke grond ze worden beoordeeld. Het is bijna onmogelijk om een lijst van criteria te maken, maar een handleiding kan een goed instrument zijn om die beoordeling te doen. Voorts is er ook een extern aspect aan een beoordeling : als een gezin ongeschikt wordt verklaard, dan moet de motivering

zeer uitgewerkt en solide zijn. We hebben gemerkt dat de motivering soms heel dubbelzinnig overkomt bij kandidaat-adoptanten. In een aantal dossiers hebben we vastgesteld dat men op een vraag om bijkomende toelichting of objectivering niet is ingegaan.

Een vierde punt is de redactie van het evaluatierapport en de tegensprekelijkheid. Men weet dat men het rapport mag inkijken, maar de ervaring van kandidaat-adoptanten is dat ze weinig kunnen doen met het verslag van verschillende gesprekken. De link tussen de motivering en de eindbeslissing was voor sommige kandidaat-adoptanten niet helder of rechtlijnig. In een verslag met pro's en contra's, was het niet duidelijk waarom men tot een negatief resultaat kwam.

Ten vijfde is er de opvolging en het toezicht van Kind en Gezin bij de werking van de evaluatiecentra. Als Vlaamse Ombudsdienst hebben we ons vooral gewend tot Kind en Gezin omdat het een Vlaamse openbare instelling is. We hebben gemerkt dat het toezichtstelsel niet duidelijk uitgebouwd was. Kind en Gezin zei dat de centra autonoom waren en de centra stelden dat het de taak van Kind en Gezin was. In het voorstel van decreet moet nog beter uitgeklaard worden wat de verhouding is tussen het werkveld en de Vlaamse Centrale Autoriteit die een toezichtfunctie heeft en een inventaris van beoordelingspunten hebben.

Een zesde punt is de klachtenbehandeling door Kind en Gezin. Daar waren een aantal problemen met de ombudsvrouw van Kind en Gezin. Er rezen vragen bij haar onafhankelijkheid.

Ten zevende is er de onredelijk lange behandeltermijn van aanvragen. Dat geeft mensen reden tot klagen.

We hebben de klachten als gegrond en niet hersteld beoordeeld. De zeven elementen maken dat de burger in een aantal dossiers gelijk had en we hebben geprobeerd om nog een oplossing te krijgen voor de mensen die bij ons kwamen klagen. Dat is niet gelukt. Daar gaat het in wezen ook niet om. De boodschap die men geeft, is vooral belangrijk om eruit te leren.

Daarom hebben we ervoor geopteerd om een verslag aan de minister te richten met de aanbevelingen. Het is belangrijk dat in de overgangsfase al stappen zijn gezet om de procedure op die zeven punten te verbeteren. Zo is de adviescommissie een beroepscommissie geworden.

We hebben tevens een aantal aanbevelingen geformuleerd. Zo moet men het beoordelingskader objectiveren zowel voor de dienst als voor de kandidaat-adoptanten. De ombudsdienst heeft de ervaring dat de burger geen problemen heeft met een slechte boodschap als die gemotiveerd is. Hij wordt wel kwaad als men een slechte boodschap niet kan hard maken.

Voorts moet het toezicht van de Vlaamse overheid op de evaluatieprocedure scherper worden. Men moet dichter op de bal spelen. Ten slotte moet duidelijke informatie gegeven worden over alle instellingen die betrokken zijn bij interlandelijke adoptie. Dat is een belangrijk aandachtspunt voor het nieuwe decreet. Men moet het verhaal van ongeschiktheid zeer hard maken en de lat zeer hoog leggen. Dat is het perspectief dat we gehanteerd hebben bij de bespreking van het voorstel van decreet. Ter vergelijking : als een woning ongeschikt wordt verklaard volgens de Wooncode, dan heeft de overheid een zeer zware bewijslast. Bij adoptie gaat het om de geschiktheid om een kind op te voeden, daarom moet op de Vlaamse overheid een zeer zware bewijslast rusten. Als woningen ongeschikt verklaard worden, gaan mensen vaak naar de Raad van State of in beroep. Bij adoptie kan men dat vermijden door een degelijke regeling uit te bouwen.

Het uitgangspunt is de scheiding tussen het voortraject (Vlaamse bevoegdheid), de beslissing (federale bevoegdheid) en het natraject (Vlaamse bevoegdheid). Bij het decreet van 1997 waren er over die splitsing al lange discussies. De voorstanders vinden die goed omdat men geen belangenvermenging heeft tussen de drie fases. Anderen stellen dat interlandelijke adoptie een agogisch proces is dat geïntegreerd bekeken moet worden. Toch is de opsplitsing geen slechte zaak voor zover men de betrokken instellingen een duidelijk taakprofiel geeft en professionaliseert, en als men de burger de noodzakelijke informatie over de diverse niveaus geeft waarop het proces zich afspeelt.

De screening blijft de kern van de zaak. Welke instantie dat ook doet (een Vlaamse dan wel een federale), doet er in wezen niet toe. Er moet expertise en multidisciplinariteit zijn evenals een objectivering en een motivering.

Ten slotte moet er na de screening een bezwaarprocedure zijn. Burgers tillen er zeer zwaar aan dat ze geen duidelijkheid hebben over bezwaarprocedures of geen bezwaarprocedure als mogelijkheid zien als er beslissingen genomen worden. De screening op het federale niveau heeft als voordeel dat

er geen adoptieshopping meer zal gebeuren. Het kan niet meer dat mensen Brusselse of Waalse instellingen aanspreken omdat de Vlaamse procedure te lang aansleept.

Dat de rechterlijke macht ingeschakeld wordt, heeft voordelen maar ook twee nadelen. De justitiële en parajustitiële sector zal de screening moeten doen. De knowhow die in Vlaanderen opgebouwd is door de polyvalente centra, mag men evenwel niet verloren laten gaan. Hoe dat moet gebeuren, weet ik niet. Voorts betekent de opname in het justitiecircuit lange termijnen. Men zou op federaal vlak aan de vrederechter een bijzondere bevoegdheid kunnen toekennen zodat de tijdsproblemen niet getransponeerd worden naar een ander bevoegdheidsniveau.

Gezien de bevoegdheidsverdeling, zijn samenwerking en overleg aangewezen. In de federale wet zijn een aantal aanknopingspunten. Idealiter treden wet en decreet op hetzelfde moment in werking om daarna onmiddellijk een samenwerkingsakkoord af te sluiten over de opdracht van de Centrale Autoriteit, de coördinatiestructuur, de rol van de gerechtelijke en niet-gerechtelijke autoriteiten, dossieropvolging en tussenpersonen.

Een nieuwe bevoegdheidsverdeling kan inertie en concurrentie veroorzaken. Gelukkig is het risico in deze sector klein dankzij een springlevend middenveld. De beleidsverdeling mag ten slotte geen verlies aan expertise veroorzaken.

Het voorstel van decreet institutionaliseert de adoptiesector. We merken vaak dat een sector na de aanvankelijke wildgroei, wordt georganiseerd en geïnstitutionaliseerd. Dit voorstel van decreet gaat daar tamelijk ver in, maar zorgt eveneens voor evenwicht tussen de verschillende instellingen.

Zijn de beleids- en beleidsopvolgingsopdrachten van de Vlaamse Centrale Autoriteit eigenlijk combineerbaar met haar operationele opdrachten ? Er is nog een reden waarom voor een goede beroepsregeling gezorgd moet worden. De Vlaamse Centrale Autoriteit valt onder het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap waar de administratie Welzijn eveneens het toezicht en de inspectie uitvoert. Is dat combineerbaar ? Is belangenvermenging mogelijk ? Te meer omdat de adoptieambtenaar eveneens onder die administratie valt. Uitbouw en toezicht dienen met andere woorden beter gescheiden te worden.

De adoptiediensten worden in een eerste fase voor twee jaar erkend, wat overeenkomt met de norma-

le termijn en dat is niet coherent. De verlenging tot vijf jaar is te lang. In het begin zitten de diensten immers nog met heel wat vragen en daarom dient de Vlaamse overheid geregeld te evalueren en bij te sturen.

Er moet voor een beroepsprocedure gezorgd worden. Het kwaliteitsdecreet van 29 april 1997 is weliswaar van toepassing, maar in dat decreet wordt de klachtmogelijkheid alleen maar als principe naar voren geschoven. Het klachtendecreet van 1 juni 2001 bepaalt dat elke Vlaamse bestuursinstelling een klachtenregeling moet organiseren. Voorts zijn er nog de ombudsdiensten en de rechterlijke beroepsprocedures. In het voor- en natraject is de rechtsbescherming van de instellingen en de burgers onvoldoende.

Het is een goede zaak dat de beginseltoestemming op Vlaams niveau een administratieve akte wordt, maar ook hier dienen de bezwaarmogelijkheden nog geregeld te worden. Een administratieve akte maakt een beslissing officieel waardoor de Vlaamse Centrale Autoriteit een document heeft om de bemiddeling en de nazorg te organiseren.

Vorming en voorbereiding zijn goed geregeld, maar waarom wordt de inhoud ervan limitatief opgesomd? Misschien moeten we na verloop van tijd overschakelen op een niet-limitatieve opsomming. Voorts is het van belang dat de voorbereiding niet alleen op werkdagen georganiseerd wordt. Dat dient uiteraard niet decretaal geregeld te worden.

De kwaliteit van de adoptiediensten wordt indirect gecontroleerd. Er is geen lijst met kwaliteitsvereisten, noch voor de diensten, noch voor hun optreden. De woorden 'correct' en 'kwalitatief hoogstaand' wijzen op een wens tot professionalisering.

In de uitvoeringsbesluiten zal een en ander nog gepreciseerd moeten worden. Indirecte controle is de beste manier om te vermijden dat de instelling te vaak gecontroleerd wordt.

Artikel 14, paragraaf 2 is vaag. Daarin wordt gesteld dat de Vlaamse regering een organisatorische uitbouw kan opleggen voor professionalisering. Kan de regering op basis daarvan beslissen sneller te werken als de sector niet vlug genoeg professioneel werkt? Deze bepaling moet preciezer geformuleerd worden.

Kan de prijs voor vorming niet bepaald worden op basis van het inkomen? Waarom moet de klant vorming en adoptie afzonderlijk betalen? Bovendien worden beide prijzen op een verschillende

manier berekend. Is het niet mogelijk om één vaste prijs of één berekeningswijze voor de hele procedure in te voeren? Dat is veel klantvriendelijker.

Tot slot, de procedure opsplitsen in een voortraject, een selectie en een natraject is goed mits de verschillende fases op elkaar worden afgestemd. Concurrentie en inertie kunnen we vermijden door nu al voor overleg en samenwerking te zorgen. Juridisering mag niet leiden tot een discussie over instellingen.

Institutionalisering is een goede zaak op voorwaarde dat een aantal zaken vooraf duidelijk vastgelegd worden. De kwaliteitsvereisten zijn welkom maar dienen nog verder uitgewerkt te worden. Ten slotte moeten we de procedurele waarborgen nog versterken.

De Vlaamse Ombudsdienst zal wellicht minder klachten ontvangen omdat screenen en evaluatie opnieuw federaal worden. Vlaanderen kan zich nu op zijn kernopdrachten concentreren. Met dit voorstel van decreet slaat Vlaanderen de goede weg in.

De heer Guy Swennen : Waar merkt u een tendens tot herfederalisering in dit voorstel? Selectie en geschiktheidsonderzoek zijn immers nooit onze bevoegdheid geweest.

De verschillende fases worden losgekoppeld van elkaar wat haaks staat op de vraag naar integratie. Welk alternatief is er in de huidige wetgeving?

U zegt dat de verhouding tussen het werkveld en de centrale autoriteit verduidelijkt moet worden. Wat bedoelt u daar precies mee?

Hoe oordeelt u over de jurisdisering van het geschiktheidsonderzoek?

U pleit voor één prijs. Is dat wel mogelijk gezien de variabele kosten?

De heer Bernard Hubeau : Ik heb niet over vrijwillige herfederalisering gesproken. Ondanks het negatieve advies van de Raad van State werd in 1997 beslist de beginseltoestemming op Vlaams niveau te regelen. Dat kon door het vrijwillig te maken. Nu wil iedereen zijn rol spelen waardoor het tot een objectieve herfederalisering is gekomen. Ik beschouw dat absoluut niet als een Vlaamse capitulatie. Integendeel, de Vlaamse decreetgever heeft besloten zich uitsluitend op zijn eigen bevoegdheden te concentreren. De andere bevoegdheden worden

overgedragen aan het bevoegde niveau en er wordt overleg gepleegd.

Er is geen alternatief voor de huidige splitsing. De Raad van State heeft dat standpunt in 1999 herhaald toen het zich boog over een vergelijkbaar voorstel van de Franse Gemeenschap : de beginseltoestemming behoort tot het burgerlijke recht. Is het burgerlijke recht een eeuwige federale bevoegdheid ? Het lijkt een taboe, maar we merken bijvoorbeeld elementen die delen van de huurwetgeving stilaan verder regionaliseren. Een aantal aspecten van bijstand aan personen zou eveneens overgeheveld kunnen worden, maar dat kan niet zonder een nieuwe ronde in de staatshervorming.

De overheid heeft in dit verhaal twee petten op. Het moet daarom in elke situatie duidelijk zijn welke pet zij op dat moment draagt. Soms treedt de Vlaamse centrale overheid immers op als partner van het werkveld, bijvoorbeeld bij het streven naar professionalisering en de zoektocht naar het ideale vormingsprogramma.

Maar diezelfde overheid is niet altijd een medestander : zij heeft namelijk ook een controlerende functie. Zij oefent dan toezicht uit en bestraft wie niet aan de eisen voldoet, desnoods door de erkenning in te trekken. Wanneer de overheid welke rol speelt, moet altijd uitgeklaard worden.

Voor juridisering moet altijd een prijs betaald worden. Men moet dat zien in het kader van de pendelbeweging tussen juridisering en dejuridisering. Als het op een of ander terrein fout loopt, ontstaat behoefte aan de waarborgfunctie van het recht. Het werkterrein wordt dan gejuridiseerd in de context van de sociale rechtsstaat. Dat brengt formalisering met zich mee, evenals vertraging. Er moeten dan immers termijnen gerespecteerd worden. Maar ook de drempel wordt hoger, al kan men de kandidaten daarop voorbereiden tijdens de vormingsprogramma's.

De voorzitter : Is het probleem niet dat een soort juridisering zich hoe dan ook voordoet, zelfs als die niet wettelijk geregeld is ? Men stelt toch vast dat bepaalde instellingen zelf rechtbank beginnen spelen. Er zijn beroepsmogelijkheden ten aanzien van beslissingen en de betrokkenen laten zich door advocaten bijstaan.

De heer Bernard Hubeau : We stellen diezelfde houding vast bij de klachtenbehandeling door Kind en Gezin. Men ervaart daar dat men zo diep in het leven van de mensen aan het ingrijpen is, dat men dat liever aan een externe instantie zou uitbeste-

den. Die kan dan immers de mogelijkheid van controle waarborgen. Door de juridisering zal mogelijk ook het aantal bezwaren groeien. Maar na enige tijd gaat de pendel weer de andere kant op. Het is best mogelijk dat men bijvoorbeeld over vijf jaar zal oordelen dat de juridisering te ver is doorgeslagen en dat men meer vertrouwen moet schenken aan het middenveld, omdat de institutionalisering en de professionalisering goed blijken te werken.

Toen ik sprak over één som, bedoelde ik niet dat het bedrag in alle gevallen gelijk moet zijn, ongeacht de duur van de procedure of het land van herkomst. Ik pleit wel voor een omvattende som voor de hele procedure, zonder dat men voor elke fase apart moet betalen. Men zou kunnen werken met een derdebetalersysteem dat rekening houdt met de werkelijke kostprijs. Ik ben geen voorstander van één forfait, al pleit ik wel voor een inkomensgerelateerde regeling.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Heeft de ombudsdienst ervaring met klachten die vergelijkbaar zijn met die van adoptieouders ? Ik bedoel daarmee dat de meeste dossiers bij de ombudsdienst zeer tastbaar zijn. In de sector van de ruimtelijke ordening bijvoorbeeld werkt men met objectieve en meetbare criteria. Zijn er andere soorten klachten in de hulpverleningssfeer die als voorbeeld zouden kunnen dienen ? Het blijft nodig om de geschiktheid van de ouders van tevoren te beoordelen, maar hoe pakken we dat aan ?

De heer Bernard Hubeau : Dat de overheid diep ingrijpt in mensenlevens, geldt niet alleen voor deze kwestie. Ook beslissingen inzake ruimtelijke ordening zijn ingrijpend voor iemand met bouwplannen. Het belangrijkste verschil is echter dat de objectieve motivering in het tweede geval gemakkelijker is. Bij de geschiktheid voor adoptie ligt dat lastiger. Het is daarom essentieel dat diegenen die beoordelen, een diepe bereidheid tonen om hun oordeel terug te koppelen naar de mensen. De burgers hebben recht om te weten welke overwegingen in het zoekproces gemaakt zijn en hoe zij gemotiveerd worden. Als na afweging van sterke en zwakke punten een conclusie getrokken wordt, moet er wel een bezwaarmogelijkheid zijn.

3. Uiteenzetting door mevrouw Ann Somers, coördinator Vormingscentrum Opvoeding en Kinderopvang (VCOK)

Mevrouw Ann Somers, coördinator van het Vormingscentrum Opvoeding en Kinderopvang (VCOK) : De detailkritiek van het voorbereidings-

team voor kandidaat-adoptanten van VCOK op het voorstel van decreet hebben we neergeschreven in een tekst die we nu laten ronddelen. We willen die toelichting niet in detail herhalen, maar we willen wel op vragen ingaan.

We hadden verwacht dat we pas in de namiddag aan het woord zouden komen. Ik was bang dat ons verhaal stilaan eentonig zou klinken en daarom heb ik iets anders voorbereid om de aandacht levendig te houden.

Beste herkomstlanden,

Jullie mogen ons kinderen geven, maar dan alleen met waterdichte garantiebonnen : medische, juridische, sociale en psychologische. Dat spreekt vanzelf. Wij westerlingen, kandidaat-adoptieouders, wij zijn goed zoals we zijn. We hoeven dat niet aan te tonen, we houden niet van een ernstige evaluatie.

De Haagse conventie met haar grondidee van gelijkwaardigheid tussen de herkomstlanden en de ontvangende landen is mooi op papier, maar een beetje utopisch. Geef ons dus maar snel een perfect kind en val ons niet te veel lastig met condities.

Hoogachtend

Vlaanderen, ontvangend land in het kader van de interlandelijke adoptie.

De parlementsleden hebben al veel gehoord over de interlandelijke adoptie. Gelukkig hebben ze nog heel wat tijd om alles te overdenken.

De voorzitter : Heeft u begrepen dat er behalve het voorstel van decreet ook een ontwerp van wet is ? Blijft u bij uw oordeel dat de Vlaamse adoptanten geen beginseltoestemming moeten behalen ?

Mevrouw Ann Somers : Als we het ontwerp van wet en het voorstel van decreet samen lezen, dan stellen we vast dat er een grote klemtoon ligt op wat de herkomstlanden moeten bieden : een waterdicht kindrapport. We lezen dat de ouders voorbereid moeten worden op de adoptie, maar dat die voorbereiding niet te alarmerend mag zijn. De selectie zoals die nu gebeurt zou nogal psychologisch zijn.

Wij zijn bang dat de kandidaat-adoptanten onvoldoende zullen worden geëvalueerd en dat ze niet goed voorbereid zullen zijn op de stap die ze zetten. Nochtans is een goede voorbereiding niet alleen in het belang van het kind, maar ook in hun eigen belang. Ze moeten weten waaraan ze begin-

nen. Deze beslissing heeft gevolgen voor hun hele leven, hoe erg het kind ook gekwetst is.

De voorzitter : Velen delen met u deze bezorgdheid.

4. Uiteenzetting door de heer Luc De Smet, ondervoorzitter commissie Gezinsbeleid van de Gezins- en Welzijnsraad

De heer Luc De Smet, ondervoorzitter commissie Gezinsbeleid van de Gezins- en Welzijnsraad : De commissie heeft in het najaar een advies uitgewerkt om tot dit nog altijd actuele debat bij te dragen. Het is niet aan een concreet voorstel van decreet gekoppeld. Gezien de timing was een grondige aanpak van dit ingewikkelde probleem niet mogelijk. Met dit advies hebben we vooreerst een aantal bekommernissen vanuit een hoorzitting met de actoren geformuleerd. We hebben ons vooral op de drie pijlers toegespitst : de voorbereiding, de bemiddeling en de nazorg. We hebben dat advies ook op één vergadering getoets aan het voorstel van decreet.

Als algemeen uitgangspunt stellen wij het Haags Verdrag en Het Internationaal Verdrag van het Kind. Centraal daarin staat het belang van het kind. In het kader van adoptie wordt dan ook gezocht naar een ouder voor het kind, en niet naar een kind voor ouders, al begrijpen we hun verlangen en zijn de belangen van beiden niet per se tegengesteld. Interlandelijke adoptie vormt dan ook een laatste alternatief : de reële noden van kinderen in hun land gaan voor op de keuzevrijheid van adoptanten hier. Kinderen moeten eerst in eigen land aan hun trekken komen, opvoedingsprojecten daar ondersteunen verdienen de nodige stimulansen. Precies die rechten legitimeren een adoptieprocedure, met voorwaarden aan de adoptanten. In die zin moet ook het Haags Verdrag worden goedgekeurd.

Dit belangrijke uitgangspunt vinden wij te weinig terug in de toelichting bij het voorstel van decreet. Deze visie rond interlandelijke adoptie hadden wij explicieter verwacht. Die visie is belangrijker dan de andere redenen voor een nieuwe wetgeving. Want die laatste zijn te veel gedacht vanuit de adoptieouders en geven een negatief beeld van adoptie in Vlaanderen.

Een tweede uitgangspunt is dat er bij een nieuwe regelgeving aandacht moet zijn voor duidelijke en grondige informatie en het grote publiek moet

worden gesensibiliseerd, over en voor deze visie. Dit kan adoptie in een positiever daglicht plaatsen.

In dit complex gebeuren moet er verder aandacht zijn voor de zogenaamde adoptiedriehoek : het kind, de ouders en de adoptieouders. Zij vormen de rode draad in het hele proces van voorbereiding tot nazorg.

Belangrijk vinden wij ook de continuïteit in het hele verloop. Wij noemden dit : van tussenschotten tot doorgeefluiken. Wel de verschillende fasen in de procedure nog scheiden, maar toch op elkaar afstemmen. Vooral een goede doorstroming van de informatie, vanuit een eenduidige visie, is onmisbaar. Belangenvermenging of concurrentie zijn uit den boze. Professionaliteit moet overal.

In ons advies spraken wij ons niet uit over de vraag of een beginseltoestemming bij de gemeenschappen of op federaal niveau moet worden geregeld. Nu wordt dit federaal geregeld. Toch graag aandacht voor de vele knowhow die al is opgebouwd, het multidisciplinaire van de hele procedure, en het op elkaar afstemmen van gemeenschappen en federaal niveau.

Wat betreft de omkadering haalden wij twee elementen aan : het financiële en de duurtijd. Financieel zijn de bedragen te hoog. De financiële draagkracht van een gezin mag geen drempel vormen : binnen de voorwaarden die gesteld worden, moeten alle ouders in principe gelijke kansen krijgen om een kind te adopteren. Er zijn inderdaad lange wachttijden, al is Vlaanderen hierin niet erger dan een ander land. Daarom schrijft ons advies een minimale en een maximale wachttijd voor, en moet de overgang tussen de verschillende fasen verbeterd.

Verder nog een aantal aandachtspunten inzake de drie pijlers. Omtrent de voorbereiding wordt in de toelichting bij het voorstel van decreet gesteld dat de vorming niet mag afschrikken, wel moet ze de mensen positief met adoptie confronteren. Wij spreken van een realistische benadering. Ook het tijdstip van de vorming moet soepel kunnen, bijvoorbeeld 's avonds wordt in de toelichting gesteld. Wij stellen eerder voor om in een vorm van familiaal verlof te voorzien om een voorbereidingscursus te volgen of om de criteria van familiaal verlof in te schrijven. Adoptieouders moeten een inspanning leveren, anderzijds moet zo een vorming ook in goede omstandigheden verlopen. Behalve de inhoud van de opleiding vinden wij ook de invloed op de andere kinderen heel belangrijk, en dat missen we in dit voorstel van decreet. Een grondige,

realistische en eerlijke voorbereiding van de kandidaten staat dus voorop. Liefst met een multidisciplinair team.

En dan kom ik tot de centrale autoriteit. Voor ons moet duidelijk worden wat de rol van de Vlaamse overheid in het adoptieproces is, en die van de federale die er nu bij komt. Een goede afstemming is onontbeerlijk. Ik verwijs hier naar het protocol terzake.

We hebben ons niet uitgesproken over de keuze voor een nieuwe Vlaamse autoriteit. In het voorstel van decreet wordt deze centrale autoriteit ondergebracht bij de afdeling Bijzondere Jeugdbijstand. We vragen ons af of adoptie dan niet te gemakkelijk met problematische opvoedingssituaties zal verbonden worden. Ook op dit vlak mag men de knowhow van Kind en Gezin niet laten verloren gaan.

In artikel 9 van het voorstel wordt in de oprichting van een Hoge Raad voor Interlandelijke Adoptie voorzien. Wij hechten veel belang aan de continuïteit over de verschillende fasen. We hopen dat de raad die continuïteit en een gestructureerd overleg tussen de verschillende betrokkenen zal waarborgen. De regering wil het Vlaams adviesstelsel hervormen. Wat zal dan het statuut van de hoge raad zijn ?

In Vlaanderen is er behoefte aan meer wetenschappelijk onderzoek met betrekking tot het beleid en de praktijk van interlandelijke adoptie.

Er is echter geen structurele wetenschappelijke vertegenwoordiging in de raad. De hoge raad kan wel een beroep doen op externe deskundigen.

In artikel 10 over de Vlaamse adoptieambtenaar wordt in paragraaf 4 gesteld dat elke geadopteerde vanaf 18 jaar inzage kan vragen in zijn adoptiedossier. Kinderen hebben echter vaak vroeger behoefte aan informatie over hun herkomst.

Wat de bemiddeling betreft, vinden wij het positief dat de adoptiediensten pluralistisch moeten samengesteld zijn en een acceptatieplicht hebben. Wij vinden het niet goed dat deze diensten aansprakelijk kunnen gesteld worden voor waarheidsgetrouwheid en diepgang van de kindstudies. Wij vragen dat dat geschrapt zou worden en eerder als een taak zou gezien worden. Het kan toch niet dat adoptiediensten aansprakelijk gesteld worden voor studies die elders gebeuren.

De bepalingen over de maximale kostprijs komen tegemoet aan onze bekommernissen over de gelijke kansen. In ons advies stellen we ook dat adoptiediensten meer middelen moeten krijgen. Het is niet te verantwoorden dat zij enkel kunnen overleven door de inkomsten van de kandidaat-adoptieouders. Zij beschikken over onvoldoende middelen om op een professionele manier de vele taken te vervullen. Het is positief dat er in een subsidie wordt voorzien, die grotendeels los staat van het aantal gerealiseerde adopties. Dat neemt niet weg dat ze nog altijd afhankelijk zijn van de bijdragen van de ouders. We merken op dat de diensten meer middelen maar ook meer taken krijgen, waarvoor twee gesubsidieerde medewerkers worden voorzien voor drie disciplines.

We vragen ons af of de administratiekosten niet beter forfaitair vergoed zouden worden. Het bewijzen ervan zal veel tijd vragen. Wij wijzen ook op het belang van de controle van buitenlandse kanalen door de overheid in het kader van het garanderen van de rechten van kinderen.

Nazorg is een recht voor alle betrokkenen : adoptieouders, geadopteerden en de adoptiegezinnen. Preventie, ondermeer door gezins- en opvoedingsondersteuning, moet het uitgangspunt zijn. Er is behoefte aan een aantrekkelijk aanbod met een lage drempel.

De bestaande initiatieven moeten gestructureerd worden op basis van een gezamenlijke visie en wederzijdse verrijking. Om kwaliteit te garanderen, moeten ervaringsdeskundigheid en professionaliteit hand in hand gaan.

We bevelen ook het bevorderen van sociale netwerken tussen adoptiegezinnen aan. Dat kan eventueel gerealiseerd worden door de trefgroepen. Het is positief dat het voorstel van decreet aandacht besteedt aan de nazorg. We denken dat ook Kind en Gezin de nazorg in de eerste periode kan verzorgen. Te strikte scheiding tussen de verschillende vormen van nazorg is artificieel.

Adoptiediensten kunnen ook een rol spelen bij de nazorg op lange termijn, ondermeer door hun contacten met de landen van herkomst. Wij vinden dat deskundige nazorg inclusief moet zijn en zoveel mogelijk ingebed in de reguliere hulpverlening. Bij problematische opvoedingssituaties vragen we aandacht voor de ontwikkelingen op het vlak van integrale jeugdhulpverlening.

De nazorg voor geadopteerden en adoptieouders wordt opgesplitst. Er zijn inderdaad verschillen,

maar het adoptiegezin moet in zijn geheel begeleid worden. Een te strikte scheiding kan negatief zijn.

Zelfstandige adoptie blijft mogelijk. Men wil wel meer garanties voor kwaliteit door de invoering van diverse procedures en voorwaarden. In het belang van kinderen moet zelfstandige adoptie ook gebeuren door een erkende buitenlandse adoptiedienst. Daarom dient de definitie van 'buitenlands kanaal' (in art. 2,5°) in die zin uitgebreid te worden. Gezinnen, die opteren voor zelfstandige adoptie, moeten gestimuleerd worden om toch beroep te doen op nazorg. De diensten voor de nazorg moeten ook initiatieven organiseren voor deze groep.

De heer Guy Swennen : De spreker zegt dat sensibilisatie en informatie van het grote publiek niet in de memorie van toelichting staan. Dat is echter uitvoering en dus een taak van de Vlaamse regering. Hoe kunnen we dat in het voorstel van decreet schrijven ?

Wat bedoelt de heer De Smet met continuïteit ? Wil hij een algemeen overleg of dossiergebonden teamvergaderingen ? Hoe denkt hij dat concreet te realiseren, gelet op het feit dat de rechtbank moet oordelen ?

Zou de professionaliteit stijgen als alle kosten van de adoptiediensten gesubsidieerd zouden worden en zij dus niet meer afhankelijk zouden zijn van de bijdragen van de adoptieouders ? Het federale niveau zal sowieso de rechtbank een taak geven bij de evaluatie.

De rechter zal de maatschappelijke assistenten aanduiden. Ik pleit voor de oprichting van een specialistenpool. Hoe kan de expertise van de huidige evaluatieteams benut worden ?

Pleit de commissie voor de afschaffing van zelfstandige adoptie ? Of wil zij alleen de nadelen temperen door een aantal correcties ?

De heer Luc De Smet : Wat de informatie en sensibilisatie betreft : ons advies is niet rechtstreeks gekoppeld aan het voorstel van decreet. Wel kan de invoering van een nieuwe regelgeving een goede aanleiding zijn tot informatie en sensibilisering.

We wilden er op wijzen dat er weinig contacten zijn tussen de verschillende fasen in de adoptieprocedure. Er moet gezocht worden naar een middel om de zaken op elkaar af te stemmen, bijvoorbeeld een werkschrift.

Het voorstel van decreet zet een stap vooruit in de richting van meer professionaliteit.

De heer Guy Swennen : Begrijp ik het goed dat u vindt dat die nog verder moet gaan en dat volgens u de prestatiegebondenheid de professionaliteit nu in de weg staat ?

De heer Luc De Smet : Dat klopt.

We moeten de opgebouwde expertise in de toekomst meenemen, dat lijdt geen twijfel. Maar hoe dat concreet moet gebeuren, daar kan ik niet op antwoorden.

De commissie is vertrokken van het gegeven dat zelfstandige adoptie niet dezelfde garanties kan bieden als de procedure waarin voorzien is en stelt daarom dat die zelfstandige adoptie zou moeten ontmoedigd worden. Als ze mogelijk blijft, willen we die zo optimaal en kwaliteitsvol mogelijk laten verlopen, door de erkende buitenlandse kanalen uit te breiden en door ervoor te zorgen dat die adoptiegezinnen ook aan hun trekken komen in het kader van de nazorg.

Mevrouw Sonja Becq : Artikel 10 van het voorstel van decreet heeft het over de inzage van het adoptiedossier. U zegt dat ook jongeren onder de achttien daar nood aan hebben. Heeft de commissie er over nagedacht of daarbij begeleidingsmaatregelen nodig zijn ?

De heer Luc De Smet : De commissie heeft de vraag gesteld of ook jongere kinderen inzage moeten kunnen krijgen in het dossier. Ze heeft daar verder niet inhoudelijk over gesproken en er evenmin een leeftijd op geplakt.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : De Gezins- en Welzijnsraad heeft als opdracht conceptueel te denken. U hebt adoptie ook op die manier benaderd. Ik zou u willen vragen uw aanbevelingen naast het voorstel van decreet te leggen, omdat u over een aantal zaken geen uitspraak doet. In die zin is uw advies enigszins teleurstellend. Een voorbeeld. Wat de duur van de adoptieprocedure betreft, beveelt u aan dat moet aangegeven worden wat de minimum- en de maximumwachttijden kunnen zijn. Doet u eens een concrete suggestie.

U hebt het wel heel duidelijk over de mogelijkheid tot het voorwaardelijk niet toekennen van een be-

ginseltoestemming. Hoe wil u dat in de praktijk brengen ? Waarvan wil u dat afhankelijk maken ?

De heer Luc De Smet : De bedoeling van dit aandachtspunt is kandidaat-adoptanten nog een tweede kans te geven om in aanmerking te komen voor een beginseltoestemming. Dit is een element uit ons advies.

Zoals ik reeds zei, hebben we vorig najaar een advies geformuleerd, vanuit een ruimere context, los van een concreet voorstel van decreet. Nu hebben we nog dit voorliggend voorstel van decreet op een vergadering getoetst aan ons advies.

De voorzitter : Kandidaat-adoptanten willen wel tijd besteden aan vorming, maar ze willen tegenover werkgevers of familieleden in een vroege fase vaak nog niet vertellen dat ze adoptie overwegen. Daarom moet discretie mogelijk zijn.

De keuze voor de bijzondere jeugdbijstand kunnen we niet maken. We hebben dit maar als suggestie willen meegeven, niet omdat adoptie problematisch zou zijn maar omdat de zorg voor andermans kinderen binnen de administratie wordt opgenomen door de bijzondere jeugdbijstand pleegzorg, waar ook een grote knowhow aanwezig is.

Noch het Verdrag van Den Haag, noch de federale wetgeving verbieden zelfstandige adoptie, Vlaanderen kan dat dus evenmin. Moet het voorstel van decreet er dan niets over zeggen of juist wel, precies omwille van het aanbod aan nazorg en de vorming, die wel verplicht moet gevolgd worden ? Als de wet er is, zal iedereen verplicht worden voorbereid, zal iedereen door een selectie moeten gaan en een beginseltoestemming moeten halen, die door de Belgische federale autoriteit zal worden bezorgd aan de federale centrale autoriteit van het herkomstland. Alleen zien wij dat deel van het verhaal niet zo goed in Vlaanderen, omdat dat zich in de internationale context afspeelt.

De heer Luc De Smet : Vanuit het belang van het kind zou men een regelgeving moeten uitbouwen die het evident maakt dat ouders kiezen voor deze procedures en voorwaarden. Ons uitgangspunt is dan ook dat zelfstandige adoptie zeker niet moet aangemoedigd worden, integendeel eerder ontmoedigd, maar wel op die manier dat de adoptanten later nog kunnen aangesproken worden, bijvoorbeeld in het kader van de nazorg.

5. Uiteenzetting door mevrouw Mariël van Dijk, geboortemoeder en lid van de raad van bestuur Triobla vzw

Mevrouw Mariël van Dijk, geboortemoeder en lid van de raad van bestuur Triobla vzw : Triobla heeft ervoor gekozen om de drie partijen van de adoptiedriehoek zelf aan het woord te laten. Ik ben Nederlandse en spreek hier als lid van de raad van bestuur van Triobla. In die functie vertegenwoordig ik de geboortemoeders omdat ik zelf een geboortemoeder ben. Ik ben moeder van drie kinderen. Mijn dochter heb ik 34 jaar geleden afgestaan, maar mijn twee zoons heb ik zelf kunnen opvoeden. Voorts heb ik pedagogiek gestudeerd. Ik heb me vooral beziggehouden met de ontwikkeling van het adoptiekind die anders is dan die van een gewoon kind.

Ten slotte heb ik in 1994 de Nederlandse Stichting Afstandsmoeders mee opgericht, waardoor ik veel lotgenoten uit Nederland en diverse uit België heb ontmoet. Ik spreek mede namens hen. Om al die redenen meen ik recht van spreken te hebben over adoptie.

Na het lezen van het voorstel van decreet houdende de regeling van de interlandelijke adoptie ben ik met een paar kritische vragen blijven zitten. Een eerste vraag is waarom er in het voorstel zo weinig aandacht is voor de geboorteparenten. Zonder geboorteparenten zijn er geen adoptiekinders en zonder die laatste zijn er ook geen adoptieouders. Het levensverhaal van het adoptiekind dat later naar België komt, begint bij de geboorteparenten. Waarom eist u niet dat in de kindstudie ook afstammingsgegevens opgenomen worden ? Dan kan het kind altijd zijn of haar ouders terugvinden.

Ten tweede wordt er voorgesteld om geld voor Vlaamse adoptieouders ter beschikking te stellen zodat adoptie niet langer inkomensafhankelijk is. Waarom kiest u er niet voor om hetzelfde bedrag aan de natuurlijke ouders ter plaatse te geven zodat de geboorteparenten (die hoofdzakelijk uit armoede hun kind moeten afstaan), op die manier de kans krijgen zelf hun kind op te voeden ? U dient het geld te besteden waar het het hardst nodig is. Een derde punt is dat ik het onlogisch vind dat in het voorstel alleen gesproken wordt over de adoptie van buitenlandse kinderen. Er is fundamenteel weinig verschil tussen binnenlandse en buitenlandse adoptie. Het gaat erom dat een kind opgroeit in een vreemd gezin.

In dat kader wil ik afsluiten met de vraag of u enig idee heeft waarom mijn blanke Nederlandse doch-

ter, die in een fijn adoptiegezin terecht is gekomen en is uitgegroeid tot een evenwichtige volwassene, toch blij is dat ze mij heeft leren kennen.

6. Uiteenzetting door mevrouw Tania Gevaert, adoptiekind en voorzitter van de raad van bestuur Triobla vzw

Mevrouw Tania Gevaert, adoptiekind en voorzitter van de raad van bestuur Triobla vzw : Ik ben een binnenlands adoptiekind. Ik ben in België geboren en getogen. Intussen groeide ik op als adoptiekind, trouwde en werd moeder van drie natuurlijke kinderen. Samen met de afstandsparenten/moeders zijn de geadopteerden de minst gehoorde partij in adoptie. Daarin komt stilaan verandering maar nog veel te langzaam. Ik ben dus blij dat u naar mijn betoog wilt luisteren. Het voorstel van decreet wil respect voor de rechten van de geadopteerde, de adoptanten en de natuurlijke ouders. Ik juich dat ten zeerste toe, maar ik heb een aantal opmerkingen.

Ten eerste handelt dit voorstel van decreet over interlandelijke adoptie. Als binnenlandse geadopteerde stel ik de vraag wat u doet met binnenlandse adopties. Die bestaan nog altijd. Kunnen we geen wet maken die alle adopties regelt ? Ten tweede vind ik het bijzonder jammer dat de grondigheid van het kindrapport niet recht evenredig is met dat van het gezinsrapport dat zal worden gevraagd. Ik weet uit ervaring hoe moeilijk opgroeien is zonder te weten wie men is of op wie men lijkt. Men zit met veel vragen. Op wie lijkt men ? Men heeft immers geen foto's van de natuurlijke ouders. Waarom werd men afgestaan ? Zijn er erfelijke aandoeningen in de familie ? Dat is belangrijk om te weten als men een levensverzekering wil afsluiten.

Veel buitenlandse, maar helaas ook binnenlandse, adoptiekinders hebben zelfs geen zekerheid over hun geboortedatum of zelfs de plaats waar ze vandaan komen. Ik kan dus opgelucht ademen als ik in het voorstel van decreet lees dat er een degelijk en betrouwbaar kindrapport moet komen. Het is belangrijk te weten wat een kind meegemaakt heeft vooraleer het bij de adoptieouders terechtkomt. Zowel voor het kind als voor de ouders is het een niet te onderschatten bron van informatie over de roots. Maak er een grote doos van in plaats van de nu gangbare magere dossiertjes, waar met veel geluk de officiële papieren en als het even kan ook foto's inzitten.

Inzake het gezinsrapport worden dan weer zeer weinig eisen gesteld. Dat onderdeel van de proce-

dure wordt overgeheveld naar het federale niveau en de vrederechters zullen in de toekomst oordelen over de geschiktheid van kandidaat-adoptieouders. Daar heb ik geen probleem mee, want het is niet belangrijk wie de geschiktheid beoordeelt maar wel hoe de beslissing totstandkomt. Te oordelen naar de intenties van sommigen zou het belangrijker zijn om te peilen naar het strafregister dan naar de pedagogische kwaliteiten van de ouders. Dat kwam voor mij als een kaakslag aan.

Als u als werkende ouder op zoek gaat naar een onthaalmoeder, gaat u er vooraf een paar keer langs, aangekondigd maar ook eens onverwacht. Uw kindje zal ook nog eens proefdraaien om te zien of het wel klikt met de dagmoeder. Bij twijfel of enig probleem gaat u op zoek naar een andere mogelijkheid. Elke ouder kan zich in dat scenario vinden. Als we alleen het beste willen voor onze biologische kinderen, waarom dan niet voor de adoptiekinderen ?

Waarom verwachten we van de landen van herkomst en nog meer van de natuurlijke ouders van het adoptiekind dat ze hun kinderen meegeven zonder grondige garantie op een best mogelijke tweede kans en voor de rest van hun leven, niet voor enkele uren zoals bij werkende ouders. De breuk is onherroepelijk. Geadopteerden krijgen geen kans op een tweede onthaalmoeder. We moeten het doen met de ouders die u voor ons uitkiest. Ik vraag met aandrang om dat met zorg te doen.

Het adoptiekind heeft heel veel verlies meemaakt : verdriet om de scheiding met de ouders, de vaste verzorgers, zijn land van oorsprong en alles wat het tot dan kende. Het kind krijgt een nieuw gezin, een mooi huis in een leuke buurt, toekomstperspectieven en de liefde van een extra stel ouders. Maar er rijzen ook verwachtingen die het soms niet kan inlossen door opgelopen trauma's. Vaak heeft het een laag zelfbeeld daar te zijn afgegaan, en achterstand in groei en ontwikkeling door ondervoeding enzovoort. Adoptie is altijd een meerwaarde in het opvoedingsproces waaraan de ouders zullen moeten werken en waarvoor ze bijzondere vaardigheden moeten hebben of kunnen ontwikkelen.

Helaas zijn een aantal kandidaat-adoptieouders daarvoor niet geschikt en zal iemand de moedige beslissing moeten nemen om neen te zeggen aan hun vraag naar adoptie, uiteraard met professionaliteit en respect.

Ik vraag om ervoor te zorgen dat geadopteerden een eerlijke tweede kans krijgen door adoptie, ook

al gaat de evaluatieprocedure naar het federale niveau. Ik vraag om het gezinsrapport niet te laten verworden tot een eenvoudig maatschappelijk onderzoek, maar de vrederechter te helpen in zijn advies door de gezinsevaluatie te laten gebeuren door een multidisciplinair team met ervaring en opleiding in de adoptiethematiek.

Dit team kan nagaan of het gezin of de persoon in kwestie de draagkracht heeft om een geadopteerd kind een thuis te geven. Dat in het belang van de adoptieouders, de natuurlijke ouders maar vooral van het adoptiekind.

7. Uiteenzetting door mevrouw Greet Forier, adoptiemoeder en lid van de raad van bestuur Triobla vzw

Mevrouw Greet Forier, adoptiemoeder en lid van de raad van bestuur Triobla vzw : Ik ben adoptiemoeder van twee kinderen uit Zaïre. Bij het lezen van het voorstel van decreet zijn me een aantal zaken opgevallen. Het voorstel is vooral geschreven vanuit de belangen van adoptieouders. Het verbaast u misschien dat ik dat als adoptieouder wil aankaarten, maar ik vind dat een adoptie pas goed en evenwichtig kan verlopen als alle betrokkenen met respect en evenveel zorg behandeld worden. Ik hoop dat uit mijn persoonlijk verhaal naar voren komt waarom.

In 1996 kwamen onze twee kinderen, toen 3 en 7 jaar oud, in België aan. Ze zijn broers, en komen allebei uit hetzelfde Zaïrese gezin. Wij kennen de namen van de geboorteouders omdat onze oudste zoon oud genoeg was om het te vertellen. Wij kregen namen van 2 broers en 2 zussen te horen, net zoals gruwelijke verhalen. We hebben dat laten nagaan en het werd bevestigd door de coördinator van de Congolese adoptiedienst. Dankzij deze coördinator hebben we geregeld contact met de geboorteouders.

Het geboortegzin van onze kinderen heeft een plaats in ons gezin. U kan zich niet voorstellen hoeveel deugd het doet om de Congolese brieven te vertalen voor onze kinderen. Ze moeten weten hoe het met hun Congolese familie gaat om te kunnen opgroeien tot evenwichtige mensen.

Nogal wat adoptiegezinnen zijn daar jaloers op. Ze kunnen geen antwoord geven op vragen als : waarom ben ik afgestaan ; op wie gelijk ik ; hielden ze wel van mij en kan ik hen ooit terugvinden ?

De adoptiekinderen durven die vragen niet altijd te stellen om hun adoptieouders niet te kwetsen. De adoptieouders durven die vragen evenmin te stellen omdat ze er geen zinnig antwoord op kunnen geven. Contact onderhouden met de geboorteouders ervaren wij absoluut niet als bedreigend.

In dit voorstel van decreet vind ik een aantal waardevolle voorstellen terug, maar geen visie. Om de noodzakelijke open visie te creëren, moet in artikel 11 bepaald worden dat het kinddossier ook informatie moet bevatten over de familie en de sociale achtergrond van de kinderen.

Waarom bepaalt dit voorstel van decreet niet dat de geboorteouders het recht hebben iets te vernemen over het lot van hun kinderen ? We kunnen die mensen niet blijven negeren ? Ik weet dat we de landen van herkomst niets kunnen opleggen, maar we kunnen de plaatselijke adoptiediensten wel verplichten hun in te lichten.

Waarom wordt mensen die hun adoptie zelf willen regelen, vrijwel niets in de weg gelegd ?

Waarom is dit voorstel van decreet enkel van toepassing op buitenlandse adopties ? Ik stel voor het woord interlandelijk te schrappen.

Onze kinderen zitten op een stoel met vier poten : twee geboorteouders en twee adoptieouders. Zorg ervoor dat ze makkelijk kunnen blijven zitten.

De heer Jan Van Duppen : Ik dank de drie sprekers voor de manier waarop ze dit probleem aankaarten. Hun verhaal komt overeen met wat ik in mijn omgeving gehoord heb. Dit was een belangrijke getuigenis die ons zal helpen komaf te maken met een aantal taboes.

Mevrouw Sonja Becq : De diensten voor interlandelijke en interne adoptie werken op een verschillende manier. Aangezien beide diensten goed werken, vraag ik me af of we die werking wel moeten hervormen. Bovendien is de kennis over de herkomst anders wanneer het om interne adoptie gaat.

Mevrouw Tania Gevaert : Adoptie blijft adoptie. Voor een afgestaan kind, speelt de huidskleur van zijn of haar moeder geen rol. Bovendien dient het adoptiegezin bij een interne adoptie ook voorbereid en geëvalueerd te worden.

Mevrouw Sonja Becq : Daar ga ik mee akkoord, maar interlandelijke adoptie heeft een bijkomende dimensie.

Mevrouw Greet Fourier : We moeten een onderscheid maken tussen bemiddeling enerzijds, en nazorg en voorbereiding anderzijds. Bij een binnenlandse adoptie geraakt men wellicht veel makkelijker aan alle gegevens. Technisch en procedureel is er geen verschil. De adoptiegezinnen kunnen bovendien op dezelfde manier voorbereid en begeleid worden.

Het enige verschil zou kunnen zijn dat blanke kinderen makkelijker beschouwd kunnen worden als kinderen die uit mijn buik komen. Voor het kind zelf is er geen verschil.

De voorzitter : Het is een fabeltje dat binnenlandse adoptie alleen maar met blanke kindjes gebeurt. Het gaat vaak om mensen die hier maar op doortocht waren.

De beginseltoestemming voor een binnenlandse adoptie verschilt niet van die voor een buitenlandse adoptie. Een interlandelijke adoptie is iets complexer door allerhande administratieve verplichtingen.

Wij hebben ervoor gekozen te beginnen met de interlandelijke adoptie omdat er een federaal aanknopingspunt is. Als na verloop van tijd blijkt dat deze hervorming goed is, dan bestaat altijd de kans dat we de binnenlandse adoptie op dezelfde manier organiseren.

Mevrouw Mariël Van Dijk : Gevoelsmatig is er geen enkel verschil. Ik heb recent een boek gelezen met brieven van Koreaanse afstandsmoeders. Die hadden net zo goed door Belgische of Nederlandse afstandsmoeders geschreven kunnen zijn. Precies daarom wil ik het woord interlandelijk schrappen.

Mevrouw Greet Fourier : Ik denk overigens dat er geen procedurele verschillen zijn tussen interlandelijke en interne adoptie.

De heer Guy Swennen : Mevrouw Van Dijk pleit ervoor de natuurlijke ouders ook financieel te steunen. Dat klinkt goed, maar het ligt zwaar op mijn maag want wie zoiets voorstelt, zegt eigenlijk dat we adoptie moeten verbieden.

Mevrouw Mariël Van Dijk : Ik ben niet gekant tegen adoptie in het algemeen, integendeel. In ben blij dat mijn dochter indertijd geadopteerd werd, want ik kon haar niet bieden wat haar adoptieouders haar wel hebben kunnen bieden.

Nu wil men geld uittrekken voor minder gegoede kandidaat-adoptieouders in ons land. Ik zou het

geld liever anders besteden. Enerzijds moet men zorgen voor voldoende voorlichting, zodat Belgische meisjes niet ongewenst zwanger raken. Anderzijds zou men moeten voorkomen dat deze kinderen alleen om financiële redenen hierheen moeten komen. Dan hoeven ze de cultuurschok niet mee te maken waarmee de adoptie gepaard gaat. Als ze in een goed gezin terechtkomen, hebben ze geluk, maar veel kinderen hebben dat geluk niet.

Mevrouw Greet Fourier : Men zou zich ervan af kunnen maken door te zeggen dat het hier gaat om een opdracht voor ontwikkelingssamenwerking. Niettemin zou men aan dat aspect aandacht kunnen besteden in het decreet.

De heer Guy Swennen : In een voorstel van decreet over adoptie kan men toch de ontwikkelingsamenwerking niet organiseren.

Mevrouw Greet Fourier : In het voorstel van decreet zou men kunnen voorzien in een ernstige kindstudie. Zo zou men misbruiken, zoals het bestellen van kinderen in de ontwikkelingslanden, kunnen voorkomen.

De voorzitter : Een kind heeft het recht zijn ouders te kennen. Daarom moeten we ernaar streven dat de afstammingsgegevens worden doorgegeven. Dat wordt echter niet door alle landen aanvaard. In sommige landen kan men bijvoorbeeld anoniem bevallen.

Het is niet zo duidelijk hoe we rekening kunnen houden met het recht van de geboorteouders. Als we dat element opnemen tegen de wil van sommige staten in, dan gaan sommige adoptiekanalen misschien dicht. Misschien blijven die kinderen dan wel gewoon in de instellingen.

Deze overwegingen zijn zeer belangrijk, maar het is niet gemakkelijk ze op te nemen in de wetgeving.

Mevrouw Mariël Van Dijk : In sommige gevallen hebben de herkomstlanden wel gegevens ter beschikking gesteld, maar raken die hier zoek. Daarvoor bestaat geen excuus.

De voorzitter : Dat willen we voorkomen. Daarom is de archivering van de dossiers zo belangrijk. Men zou die opdracht kunnen toevertrouwen aan een adoptieambtenaar, analoog met de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Mevrouw Mariël Van Dijk : Deze dossiers moeten ook zo lang mogelijk bewaard blijven.

8. Uiteenzetting door mevrouw Ann Vandenbroucke, steunpunt Algemeen Welzijnswerk

Mevrouw Ann Vandenbroucke, steunpunt Algemeen Welzijnswerk : Enkele dingen die ik had willen zeggen, zijn intussen al aangehaald door andere sprekers. Dat kan ik alleen toejuichen, want dat betekent dat we op dezelfde lijn zitten.

Ons evaluatieteam baseert zich op het Haags verdrag ter bescherming van de rechten van het kind. We stellen het adoptiekind centraal. Adoptie is een sociale en juridische maatregel ter bescherming van het kind.

Daarnaast zijn er ook de kandidaat-adoptieouders met hun verlangen naar een kind. Dat verlangen moet echter ondergeschikt blijven aan het recht van een kind op ouders. Adoptie houdt een groot risico in. Veel adopties verlopen problematisch en relatief veel sterk gewenste adoptiekinderen verblijven in onze instellingen. Met een grondige evaluatie van de kandidaat-adoptanten willen we dat voorkomen. Kinderen die al trauma's hebben opgelopen, mogen niet opnieuw getraumatiseerd worden. Een adoptiekind is kwetsbaar en daardoor kan het de opvoedingssituatie verzwaren. Wij moeten aan de adoptieouders de vragen stellen die de kinderen niet zelf kunnen stellen.

We houden ook rekening met de afstammingsouders. Zij verlangen terecht dat hun kind goed wordt opgevangen. Ten slotte wordt er ook van onthaalouders en pleegouders een screening gemaakt. De biologische ouders zijn afstandsouders en daarom is de maatschappij verantwoordelijk voor het garanderen van de belangen van het kind. Men dient na te gaan of de kinderen hier een reële kans hebben op een betere toekomst.

De kandidaat-adoptanten moeten op een permanente en duurzame manier kunnen instaan voor de bescherming van het kind. Dat vraagt van de kandidaten een grote ontvankelijkheid, een grote draagkracht en veel creativiteit. Ze hebben niet alleen de gewone opvoedingstaken. Ze moeten het kind ook helpen bij hun integratie in een andere cultuur, ze moeten het wapenen tegen racisme en discriminatie en ze moeten het begeleiden om met de adoptie in het reine te komen.

Kandidaat-adoptieouders ervaren deze evaluatie vaak als krenkend of overbodig. Wie eigen kinderen kan krijgen wordt tenslotte niet bevraagd. Sommige kandidaten ervaren deze bevraging als een bedreiging voor de vervulling van hun kinderwens. De kandidaten die al kinderen hebben, be-

grijpen het al helemaal niet, want ze hebben al bewezen dat ze kinderen kunnen opvoeden. Daarmee gaan ze echter voorbij aan het fundamentele verschil tussen het biologische en het adoptie-ouderschap. Tijdens deze evaluatie wordt aan de kandidaten gevraagd dat ze zich kwetsbaar opstellen en dat is moeilijk. We vragen dat de kandidaten afstand doen van hun eigen emoties en dat ze rekening houden met de kinderen en met de afstandsouders. We vragen dat ze stilstaan bij de zware opvoedingstaak die ze levenslang op zich nemen.

Nu wil ik even ingaan op de inhoud van de screening, want misschien is niet iedereen daarvan op de hoogte. Vooreerst wordt onderzocht of de minimale financiële, materiële en ruimtelijke voorwaarden voldaan zijn. In het westen is dat meestal geen probleem.

Binnen het sociale luik onderzoeken we ondermeer de pedagogische visie. Voor vele koppels ligt de vraag naar adoptie in het verlengde van hun vraag naar biologisch eigen kinderen. Het adoptieouderschap is echter van een andere aard en daarom moet de pedagogische visie sterk aangepast worden.

De kandidaten hebben vaak een lange geschiedenis van fertiliteitsbehandelingen achter de rug en hebben een diep verlangen naar kinderen. Ze kunnen vaak niet begrijpen waarom ouders hun kinderen willen afstaan. Het is echter belangrijk dat ze met respect kunnen spreken over hun afstammingsouders. De kinderen moeten dat positief kunnen integreren in hun persoonlijkheidsontwikkeling.

De kandidaat-adoptieouders moeten bestand zijn tegen veel kritiek, niet alleen van de kinderen – hun kritiek komt trouwens vaak pas in de puberteit. De adoptieouders worden ook geconfronteerd met discriminerende en racistische opmerkingen over hun kinderen. Hun ouderschap wordt veel meer onder de loep genomen dan dat van ouders die zelf kinderen kunnen krijgen. Daarom zijn ook de sociale netwerken van de ouders belangrijk. We dienen ons af te vragen of de omgeving positief staat tegenover deze adoptie en bij wie de ouders raad en steun zouden kunnen vinden.

We dienen na te gaan of de ouders een realistisch beeld hebben van de aanpassingsproblemen, van de mogelijke hechtingsmoeilijkheden en van alle risico's. Tijdens de voorbereiding worden al deze aspecten al eens doorgenomen, maar in de evaluatie worden ze bij elk koppel afzonderlijk getoetst.

Daarnaast is er ook psychologisch onderzoek nodig.

De biologische ouders zijn ver weg, maar in de fantasie van het kind blijven ze aanwezig. Adoptieouders moeten voldoende draagkracht hebben om met deze ouders op afstand rekening te kunnen houden. Kinderen kunnen deze afstandouders positief of negatief benadrukken en de adoptieouders worden door de kinderen vaak in een tegengestelde positie geplaatst.

Kandidaat-adoptanten moeten kunnen omgaan met tegenstrijdige gevoelens, zoals de loyaliteit van het kind aan de biologische ouders. Kandidaat-adoptanten moeten de mogelijke concurrentie met de ouders-op-afstand kunnen hanteren. Hoe mensen omgaan met tegenstrijdige gevoelens en concurrentiegevoelens is niet altijd op het eerste gezicht duidelijk. Tijdens een eerste contact zullen mensen altijd zeggen dat ze die gevoelens kunnen hanteren. Pas in meer diepgaande contacten kan men evalueren in hoeverre mensen dat echt kunnen.

Daarnaast is het belangrijk dat ouders kunnen omgaan met fundamenteel verlies. Dit is een essentieel aspect van het leven van het adoptiekind. Een adoptiekind heeft reeds verschillende momenten van verlies meegemaakt. Het kind kan niet opgroeien bij de eigen ouders, werd toevertrouwd aan een instelling of pleeggezin en moet ook daar weer afscheid nemen. Het verliest de eigen cultuur, vaak ook de eigen naam. Kandidaat-adoptanten die moeite hebben met eigen verlieservaringen, zullen hun kind niet echt kunnen ondersteunen bij het situeren van zijn verlies. Op die manier missen de ouders belangrijke vaardigheden om het kind goed op weg te kunnen zetten in de eigen persoonlijkheidsontwikkeling.

Ook de stabiliteit van de relatie is belangrijk. Onderzoek wijst uit dat er bij adoptieouders meer scheidingen voorkomen dan bij ouders met biologisch eigen kinderen. Dit is zeker niet vreemd, aangezien adoptieouders ook vaak zwaarder worden belast dan andere ouders. Om de kans op een nieuw verlies voor het kind te minimaliseren, wordt de relatie grondig onder de loep genomen.

Het is eveneens belangrijk na te gaan welke invulling het adoptiekind moet geven aan de persoonlijke ontwikkeling van de kandidaat-adoptanten. Op het eerste gezicht is een kindervens een zeer duidelijk verlangen. Als het kind dan niet aan die verwachtingen voldoet, wordt het letterlijk het kind van de rekening, van wie zijn of haar eigenheid ontkend wordt. Een adoptiekind heeft echter al ge-

noeg meegemaakt. Als het hier ter plaatse komt, zou het alle kansen moeten krijgen en niet louter moeten dienen ter vervulling van het leven van kandidaat-adoptanten.

Deze en nog andere factoren zijn onderwerp van de bevraging tijdens een gezinsevaluatie. In de evaluatie zoeken we geen superouders, maar wel ouders die voldoende gewapend zijn om dit alles op te vangen. Het zeer gewenst zijn van een kind en het materieel alles kunnen geven, bieden op zich onvoldoende garanties.

Ze wegen niet op tegen de eventuele risico's die verbonden zijn aan adoptie. De gezinsevaluatie weegt de protectieve factoren af tegenover de risicofactoren. De evaluatieteams vertrekken van het standpunt dat iedereen in principe geschikt is voor adoptie, tenzij de risico's zwaarder wegen dan de positieve elementen (het ja-tenzijprincipe).

Een belangrijk doel binnen de evaluatie, is de mensen aanzetten tot zelfreflectie. De kandidaat-adoptanten worden ertoe aangezet stil te staan bij het eigen functioneren en bij de vraag of een adoptie op dit moment een goede beslissing is in hun leven. Kandidaat-adoptanten krijgen de kans hun twijfels te uiten en erover te spreken. Er worden hun ook informatie en aandachtspunten meegegeven.

Gesprekken met de kandidaat-adoptanten dragen ertoe bij dat de ouders beter voorbereid zijn op hun taak. Het kan hun beter inzicht bieden in hun kindervens, hun omgaan met verlies, spanningen, behoefte aan opvoedingsondersteuning en de mogelijke risicofactoren. De teams confronteren de ouders met de verschillende thema's waar ze waarschijnlijk met hun adoptiekinderen ook zullen op botsen. Deze informatie kan ook worden doorgegeven aan de adoptiediensten, die op hun beurt het proces met de kandidaat-adoptanten op maat kunnen voortzetten.

Dat impliceert een goede samenwerking en afstemming tussen voorbereidingsteams, evaluatieteams en adoptiediensten. In het decreet van 1997 werden de verschillende stappen gescheiden om belangenvermenging tegen te gaan. Toch is er nood aan informatiedoorstroming en feedback rond de visie. Een hechte teamwerking is belangrijk om tot grondige adviezen te komen. Enerzijds ter ondersteuning van de positie van de medewerkers die dergelijke delicate beslissingen moeten nemen, anderzijds als garantie voor de kandidaten.

Het advies moet berusten op een consensus binnen het team, als gevolg van ernstig en diepgaand over-

leg. We zijn er ons van bewust dat een beslissing voor de kandidaten van levensbelang is, maar we blijven verantwoordelijk voor de rechten van het adoptiekind, voor wie deze beslissing minstens even belangrijk is.

Objectieve, absolute criteria zijn onmogelijk in deze aangelegenheid. Dat vooropstellen zou zelfs onwetenschappelijk zijn, omdat het voorbijgaat aan de unieke vraag van de adoptieouders. Daarom hanteren de evaluatieteams een balansmodel, waarin risico- en beschermende factoren worden afgewogen. De medewerkers hebben als taak alle factoren na te gaan. Het advies is het resultaat van nauwkeurig afwegen van de verschillende factoren en is nooit gebaseerd op een enkele risicofactor.

We vinden het ook belangrijk te ijveren voor het behoud van een multidisciplinair team. We vrezen dat het gezinsonderzoek zal worden verengd tot een sociaal onderzoek, in plaats van een grondig psychosociaal onderzoek, waardoor verschillende belangrijke factoren in de bevraging verloren gaan.

Er is een behoefte aan permanente vorming en ondersteuning op het vlak van methodiekontwikkeling, om de deskundigheid te kunnen garanderen. Dat kan best georganiseerd worden binnen een supervisie, waarin een analyse van de huidige werkmethode kan leiden tot het verbeteren van de methodieken.

De evaluatie van een adoptie kan niet exhaustief in regels gegoten worden: de interpretatie van de verzamelde gegevens zal altijd nodig blijven. Daarom is het noodzakelijk de deskundigheid en persoonlijke integriteit van de medewerkers permanent bij te sturen. Immers, het verhogen van de integriteit leidt tot meer kwaliteit en zorgvuldigheid bij de beslissingen.

Een eenduidige uniforme werkwijze is zeer belangrijk. De verschillende evaluatieteams zijn reeds jaren bezig hun werkwijzen op elkaar af te stemmen. Het is niet eenvoudig als de medewerkers nog meer versnipperd moeten werken in de verschillende gerechtelijke arrondissementen.

Kandidaat-adoptanten hebben weerstand tegen de procedure, wat heel normaal en begrijpelijk is. Het is inderdaad niet evident zijn ziel bloot te leggen voor anderen. Daarom is het belangrijk te werken met getrainde medewerkers, die goed kunnen omgaan met deze weerstand. Professionele medewerkers die tegelijk respect kunnen hebben voor de ouders, zonder hun opdracht ten overstaan van het kind en de maatschappij uit het oog te verliezen.

Het is hun taak om de weerstand tegenover de evaluatie op te vangen en een open werkrelatie op te bouwen, waarin men het mandaat krijgt om die onbegrijpelijke bevraging en beoordeling uit te voeren.

Een adoptiekind is een kind met een specifieke problematiek, die specifieke vaardigheden vraagt van diegene die het kind opvangt. Sommige kandidaat-adoptanten zijn overtuigd van de eigen kwaliteiten, nodig voor de opvoeding van een buitenlands kind, maar wie kan dit van zichzelf inschatten? Die specifieke vaardigheden kan men echter als ouder zelf niet altijd correct inschatten. Het vraagt specifieke kennis en vaardigheden en deze kan men vinden bij geschoolde maatschappelijk assistenten en psychologen.

Er wordt een periode van twee maanden vastgelegd om de evaluatie van de kandidaat-adoptanten af te ronden. Het grondig afwerken van een dossier dat resulteert in een uitgebreid en gedetailleerd gezinsrapport, duurt tussen de vier tot zes maanden, vanaf het eerste contact. Een periode van twee maanden is te kort, tenzij de procedure oppervlakkiger wordt en dus niet meer tot even gedetailleerde rapporten hoeft te leiden. Deze rapporten worden momenteel in het buitenland nochtans zeer gewaardeerd. Twee maanden tijd lijkt ons eveneens te kort om te komen tot een werkbare relatie met de kandidaten. Mensen moeten voldoende tijd en veiligheid krijgen om zich open te kunnen stellen.

Die knowhow, die werd opgebouwd in de gemeenschappen, mag niet verloren gaan. De kennis en vaardigheden zijn momenteel in geen andere dienst aanwezig. Adoptie is een delicate zaak, die veel zorgvuldigheid vraagt. Opgebouwde expertise mag niet zomaar overboord gegooid worden.

Ten slotte willen wij er nog op wijzen dat wij momenteel in een zeer moeilijke overgangsperiode zitten. De werkzekerheid is beperkt (nog maar pas met één jaar verlengd). De supervisie, noodzakelijk om de kwaliteit van het werk te bewaren en bewaken, is echter nog niet verlengd, al horen wij dat die verlenging er wel zou komen. De gevolgen hiervan blijven niet uit: personeelsleden zoeken een andere functie, vacatures kunnen niet meer worden ingevuld aangezien er geen werkzekerheid kan geboden worden. Ook de kandidaat-adoptanten zijn erg onzeker over de huidige stand van zaken en hun positie daarin. We ervaren vaak weinig begrip en steun voor de precaire positie van de evaluatieteams.

Vanuit al het voorgaande pleiten wij voor de oprichting van een onafhankelijk multidisciplinair instituut, dat advies uitbrengt aan de rechter die de beginseltoestemming verleent. Wij stellen voor om het geschiktheidsonderzoek onafhankelijk van de gerechtelijke autoriteiten te voeren. Het multidisciplinair instituut kan gebruik maken van de know-how die binnen de gemeenschappen werd opgebouwd. Het huidige personeel zou kunnen worden ingezet, zodat de opgebouwde kennis en vaardigheden niet verloren gaan. We pleiten er krachtig voor om de bestaande expertise, kwaliteit, deskundigheid en multidisciplinariteit niet verloren te laten gaan.

De voorzitter : De kandidaten moesten oorspronkelijk ook een medisch onderzoek door de arts van een centrum voor algemeen welzijnswerk ondergaan. Na veel discussie mocht het dan toch de huisarts zijn, die men eerst te veel als betrokken partij zag.

Mevrouw Ann Vandenbroucke : Wij hebben er van meet af aan voor gepleit die taak aan de huisartsen toe te vertrouwen en de regeling is ook in die zin aangepast. Wij ervaren dat die huisartsen hun verantwoordelijkheid nemen. Zij signaleren eventuele medische bedenkingen. Dan kunnen wij nog altijd een beroep doen op een arts van het centrum, die dan met de huisarts kan overleggen.

9. Uiteenzetting door de heer Pierre Gantois, Beroepscommissie Interlandelijke Adoptie

De heer Pierre Gantois : Als lid van de adviescommissie word ik geconfronteerd met vooral die ouders die een negatief advies kregen en dat willen laten herzien. Van daaruit onze bedenkingen. Toch wil ik stellen dat het nieuwe decreet ook een aantal waardevolle en noodzakelijke aanvullingen bevat. Bijvoorbeeld het beperken van de kostprijs, de professionele nazorg en het inzagerecht kunnen we enkel toejuichen.

Wat de vorming betreft willen we deze bedenking formuleren: behalve haar informatieve functie, zoals in de toelichting gesteld, heeft ze ook een positieve selectiefunctie. In de praktijk stellen we nog al te vaak vast dat de mening leeft dat adoptie geen specifieke kwaliteiten zou vereisen. Het zou immers maar gaan om zorgen voor een kind dat geen ouders meer heeft die voor hem zorgen. Het bijbrengen van dit complexe proces van adopteren kan een aantal ouders ervan weerhouden.

In dit voorstel wordt bovendien een deel van de verantwoordelijkheid naar de rechterlijke macht verplaatst. Daar valt wat voor te zeggen, dat een rechter met zijn gezag een eindbeslissing neemt. Maar wij vrezen dat dit tot een overjuridisering van de adoptie kan leiden. Adoptie blijft toch een psychische en opvoedkundige aangelegenheid. Vaak word ik met mislukte adopties geconfronteerd, terwijl een geslaagde adoptie veel te maken heeft met het aanvoelen van allerlei subtiele signalen van een affectief gekwetst kind. Goede bedoelingen en een groot hart garanderen nog geen succes. Andere kwaliteiten spelen hier een veel grotere rol om een adoptie tot een goed einde te brengen, zo leert de praktijk. Een getuigschrift van goed zedelijk gedrag en niet betrokken zijn bij rechtszaken, zijn beslist onvoldoende.

Anderzijds hoeven we niet van nul te herbeginnen. Inzake screening, vorming en begeleiding bestaat al zoveel deskundigheid dat we die niet opzij mogen zetten. Uit vroegere fouten moeten we leren, maar laat ons het adoptiekind niet met het badwater weggooien.

Pijnlijke mislukkingen moeten we zoveel mogelijk voorkomen, dat in elk geval. Maar het is even waar dat een adoptiekind niet altijd de goede oplossing is voor een kinderloos echtpaar. Een adoptie is veel meer een bedekte vorm van hulpverlening aan een probleemkind, en is deskundige begeleiding op elk moment noodzakelijk. Rond het proces van 'matching' kan nog heel wat gebeuren.

Kandidaat-adoptieouders kunnen om verschillende redenen geen geschikte ouders zijn, zonder dat ze dat zelf beseffen. Die pijnlijke realiteit durven zij niet onder ogen zien, maar toch moeten wij de passende besluiten durven trekken. Dit om het kind te beschermen, maar ook om de adoptieouders, die zich zo hebben ingezet, deze ontgoochelingen te besparen.

In die zin mijn slotvraag : kunnen zogenaamde wilde adopties anno 2002 nog ? Moeten ook hier niet dezelfde eisen, dezelfde nazorg worden gesteld als bij de reguliere adoptieouders ?

De voorzitter : Wat is uw dagelijkse ervaring, buiten de beroepscommissie ?

De heer Pierre Gantois : Ik ben klinisch psycholoog, psychotherapeut en ik werk in een centrum voor kinderen met gedrags- en emotionele stoornissen, vandaar dat ik veel pijnlijke adopties heb meegemaakt.

De voorzitter : U krijgt vandaag de dossiers in beroep, daarin kunt u nu niet zien of deze kandidaat-adoptieouders in een strafonderzoek zitten.

De heer Pierre Gantois : Dat zou inderdaad toch nodig zijn.

– Hoorzitting van vrijdag 22 maart 2002

1. Uiteenzetting door mevrouw Ankie Vandekerckhove, Kinderrechtencommissaris

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : In ons advies verwijzen we meermaals naar het federale wetsontwerp omdat de burgerrechtelijke bepalingen het fundament vormen van de adoptieprocedure. De Vlaamse bevoegdheden – begeleiding en omkadering – moeten daarom afgestemd worden op de federale beslissingen.

Ons advies is gebaseerd op het Kinderrechtenverdrag dat een belangrijke bepaling bevat over adoptie. Het Kinderrechtenverdrag is niet alleen bindend, maar het geldt tevens als een minimumstandaard. In artikel 21 worden de minimale voorwaarden van een adoptie vastgelegd. Belangrijk is het subsidiariteitsprincipe : adoptie is het allerlaatste redmiddel.

Voorts moeten we rekening houden met enkele algemene principes uit dat verdrag. In artikel 12 wordt bepaald dat het kind recht op inspraak heeft, hoewel dit in het kader van adoptie vaak moeilijk toe te passen is gezien de jonge leeftijd van het kind.

Artikel 13 legt het recht op informatie vast. Volgens artikel 3 staat het belang van het kind voorop. Dit principe wordt zelfs nog versterkt bij adoptie. Waar volgens artikel 3 een 'primary consideration' dient gehecht te worden aan het belang van het kind, spreekt artikel 21 over de 'paramount consideration'. Met andere woorden het belang van het kind is zeker hier doorslaggevend en overtreft dat van de adoptiefouders en van de geboorteouders.

Een ander verdragsprincipe is het recht van elk kind om zijn afstamming te kennen. Dat principe wordt bijvoorbeeld per definitie geschonden bij anonieme bevallingen.

De algemene principes uit het Kinderrechtenverdrag worden verder uitgewerkt in het Haagse Adoptieverdrag. Dat verdrag is nog niet goedgekeurd, maar als we het voorstel van decreet er nu al mee

in overeenstemming brengen, hoeven we het later niet opnieuw aan te passen.

Ook het Adoptieverdrag stelt het principe van de subsidiariteit voorop. Men dient eerst een oplossing te zoeken in de eigen familie en vervolgens in eigen land. Interlandelijke adoptie is het ultieme redmiddel. Voorts is adoptie geen vorm van gezinsuitbreiding, maar een specifieke vorm van hulpverlening. Adoptie is dus nauwer verwant met pleegzorg dan met ouderschap. De vergelijking tussen biologisch en adoptief ouderschap gaat dus niet op.

Opnieuw wordt bepaald dat een adoptie enkel kan, als het in het belang van het kind is. Voorts moet de geschiktheid om te adopteren vooraf vastgesteld worden. Alle betrokkenen moeten toestemming geven met kennis van zaken van alle gevolgen. Voorts moet zowel in de landen van herkomst als van ontvangst een centrale autoriteit aangeduid worden.

Wat op federaal vlak beslist zal worden, zal invloed hebben op dit voorstel van decreet. De beoordeling van de geschiktheid en de beginseltoestemming worden terecht naar het federale niveau overgeheveld. Een gerechtelijke beslissing biedt immers bijkomende garanties. In het federale wetsontwerp wordt bepaald dat de vrederechter de geschiktheid bij vonnis zal vaststellen. Toch dient Vlaanderen nauwlettend toe te zien op de manier waarop beslissingen onderbouwd zijn.

We merken een verschil in de toelichting bij het voorstel van decreet en de tekst zelf. Het belang van het kind wordt in de toelichting meermaals als absolute uitgangspunt naar voren geschoven, maar dat blijkt minder uit de tekst.

De motivatie van dit voorstel van decreet lijkt vooral voort te bouwen op de ongenoegens van kandidaat-adoptiefouders en adoptiefouders over de praktische afhandeling van de procedure. Die ongenoegens worden gebruikt als motivatie om het bestaande decreet te wijzigen.

Het spreekt voor zich dat zij een belangrijke partij zijn, maar wij hadden graag meer aandacht gezien voor het belang van de kinderen. Zij hebben geen stem in deze discussie en verdienen daarom alle aandacht van de decreetgever. Ook dit voorstel van decreet wordt dus eerder gekenmerkt door adoptantvriendelijkheid dan door kindvriendelijkheid.

In het wetsontwerp wordt de voorbereiding verplicht gemaakt voor interlandelijke adoptie, maar jammer genoeg niet voor landelijke adoptie. Waar

het kind vandaan komt, is niet essentieel. Wel dat men de opvoeding op zich neemt van iemand anders kind. De voorbereiding moet daarop dus gebaseerd zijn. We hopen dat men het wetsvoorstel alsnog wijzigt in die zin.

De voorbereiding wordt op Vlaams niveau georganiseerd. We zijn het grotendeels eens met wat daarover wordt bepaald in het voorstel van decreet. Eerst dient het federale niveau wel nog te bepalen wanneer de voorbereiding precies dient plaats te vinden. Vanuit ons standpunt is dat evenwel maar een detail.

We zijn tevreden dat een minimale inhoud van de voorbereiding in dit voorstel wel decretaal wordt vastgelegd. Het is bovendien nuttig dat de centrale autoriteit inspraak krijgt in de inhoud. Onze enige opmerking daarbij is dat de inhoud vooral focust op risico's aan de kant van het kind. In de voorbereiding moeten de risico's aan de kant van de kandidaat-adoptiefouders ook aandacht krijgen.

Wij zijn blij met de rol van de centrale autoriteit bij de erkenning van de centra. We hopen daarbij wel dat rekening zal worden gehouden met de reeds bestaande expertise.

We kunnen ons vinden in de vraag om de voorbereiding buiten de werkuren te kunnen volgen. Het is begrijpelijk dat mensen die nog geen zekerheid hebben over een mogelijke adoptie, niet geneigd zijn verlof te nemen voor dergelijke vorming. Het is echter wel zo dat die voorbereiding wel zwaar is om na een volledige werkdag te volgen. In ons advies staat ook dat de vorming niet te licht mag worden opgevat om bij wijze van spreken zomaar even tussendoor te gaan volgen.

Na de voorbereiding, zal de vrederechter moeten oordelen over de geschiktheid. De bestaande ongenoegens zullen hiermee niet opgelost worden. Het is niet aangenaam om gescreend te worden. Vlaanderen kan wel voorzien in begeleiding om kandidaat-adoptiefouders te leren omgaan met dat ongenoegen.

De adoptiediensten weten op dit ogenblik niet duidelijk wat hun begeleidingstaken zullen zijn na de invoering van de nieuwe regelingen. In het wetsontwerp en het verdrag zelf worden veel aspecten van bemiddeling en matching toevertrouwd aan de centrale autoriteiten van beide landen. We zullen de evolutie dus moeten afwachten.

Volgens het voorstel van decreet moeten de adoptiediensten de kindstudie zelf maken of laten op-

stellen. De Vlaamse regering legt het patroon ervan vast en het decreet somt een paar gegevens op die daar moeten instaan. Kan Vlaanderen dat wel opleggen ?

In het wetsontwerp wordt de procedure voor interlandelijke adoptie geregeld en wordt ook de verantwoordelijkheid van de verschillende centrale autoriteiten vastgelegd. Dit geeft uitvoering aan de bepalingen in het Haags Adoptieverdrag, waar niet enkel de wederzijdse verantwoordelijkheden van de staten worden bepaald maar waaruit tevens een wederzijds respect vereist wordt voor de beslissingen van de andere staat.

In het Haags Verdrag wordt de verantwoordelijkheid voor het opstellen van de kindstudie bij de centrale autoriteit van het land van herkomst gelegd. Zij kunnen dat delegeren aan bepaalde instanties. Volgens het verdrag zijn de landen van opvang bevoegd voor de screening van de adoptiefouders, de landen van herkomst zorgen voor de kindstudies. Vlaanderen kan dus geen stringente eisen stellen aan de kindstudies. Een adoptiedienst kan bovendien niet aansprakelijk gesteld worden voor iets waarover hij geen controle heeft.

Wat voor de kinderrechtencommissaris echter meer fundamenteel is, is dat door de zware eisen in de kindstudie, een kind herleid wordt tot een object dat moet voldoen aan een aantal voorwaarden. Lukt dat niet, dan wordt de adoptiedienst aansprakelijk gesteld. Het lijkt alsof het hier gaat om een soort 'verzekering tegen verborgen gebreken', hetgeen weinig respectvol is ten aanzien van het kind. Als deze bepalingen goedgekeurd worden, is het voor ons nog maar de vraag of dan ook zou worden ingestemd met het omgekeerde. Dan willen we dat bijvoorbeeld ook de landen van herkomst hetzelfde mogen doen voor de screening van de kandidaat-adoptiefouders. Wanneer we daarover nadenken, zou volgens ons de discussie al snel stoppen.

Ook bij de matching is er een bevoegdheidsprobleem. De centrale autoriteiten van de landen van herkomst hebben hier een belangrijke taak volgens het Haags adoptieverdrag en het federale ontwerp. Als het wetsontwerp goedgekeurd is, dan moeten de juiste taken afgebakend worden. De bemiddelingsdiensten zullen dan waarschijnlijk meer begeleidingsdiensten worden.

Wij zijn tevreden met de bepalingen over de nazorg in het voorstel. Het is goed dat de eerste begeleiding gescheiden wordt van de latere zorgen. Het is positief dat er professionele nazorg is door de

CGG's, maar dat ook de hulp van ervaringsdeskundigen kan ingeroepen worden.

Het commissariaat herhaalt het standpunt inzake zelfstandige adopties. Dergelijke adopties dienen vermeden te worden. Het ware positief geweest dat het decreet daar niet langer een erkenning voor voorziet. In de praktijk zal het echter wel zo zijn dat deze mogelijkheid door het federale wetsvoorstel quasi uitgehold wordt : de centrale autoriteiten hebben een grote rol en voorbereiding is verplicht. Toch betreuren we dat zelfstandige adoptie in het voorstel van decreet mogelijk blijft. We begrijpen dat een verbod te ver gaat, maar zouden liever geen verwijzing ernaar in het voorstel zien staan.

Mevrouw Sonja Becq : Gelden dezelfde conclusies voor interne adoptie ?

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : De essentie van adoptie blijft hetzelfde : het gaat over opname van een kind van iemand anders in een gezin. Waar het kind vandaan komt, heeft weinig invloed op de belangen van het kind. Vereisten, voorbereiding en nazorg van adoptie verschillen niet. De behoeften en de nodige rechtsbescherming voor het kind blijven dezelfde. Het doel van het voorstel van decreet is echter het voldoen aan de bepalingen van het Haags Verdrag, dat enkel handelt over interlandelijke adoptie.

Vanuit het Kinderrechtencommissariaat willen we ook nog toevoegen dat gezien artikel 12 en 13 van het Kinderrechtenverdrag, ook minderjarigen – en niet enkel jongeren vanaf 18 jaar – mits zij goed begeleid worden, inzagerecht moeten krijgen in hun dossier.

Ik denk daarbij bijvoorbeeld ook aan het decreet op de centra voor leerlingenbegeleiding, waar een veertienjarige inzage heeft in zijn eigen dossier. Hij kan zelfs weigeren dat zijn ouders inzage zouden krijgen in zijn dossier. Voer dus ook op dat vlak de letter en de geest van het kinderrechtenverdrag wat meer in. Men mag zich niet niet tot meerderjarigen beperken.

Alles kan in één decreet geregeld worden. Heeft men echter de bedoeling om de eigen regelgeving in overeenstemming te brengen met het Haags verdrag dan moet men zich beperken tot het interlandelijke.

Mevrouw Sonja Becq : Het decreet bevat inderdaad een inzagerecht in het dossier. In het kader van de globaliteit van de nazorg vraag ik me af of het nodig is dat er een aantal begeleidende maatre-

gelen getroffen worden. Moeten die begeleidende maatregelen vastgekoppeld worden aan dat recht op inzage of mogen ze er los van staan ?

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Het onderscheid tussen minder- en meerderjarigen is niet essentieel. Indien de vraag tot inzage komt, kan men niet zomaar een kopie van het dossier meegeven. Ik zou het heel raar vinden indien men zijn dossier zonder enige begeleiding zou kunnen meenemen van bij de adoptie-ambtenaar. Hoe dit decretaal moet vastgelegd worden is een taak voor de parlementairen. In de dossiers kunnen, zowel voor de minder- als voor de meerderjarigen, zaken staan die begeleiding eisen. Het recht op inzage moet vaststaan. De manier waarop dit omkaderd wordt is echter ook van belang.

De voorzitter : Het is toch vreemd dat men beweert dat het decreet het belang van het kind zou verwaarlozen ? We proberen immers in de eerste plaats een vertaling te maken van het Haags verdrag. Hierin worden een aantal verplichtingen voor de landen van ontvangst vermeld. Dit zijn verplichtingen die gelden voor de ouders. Vanuit onze eigen bevoegdheid hebben we ook aan de kinderen gedacht. Nazorg en archivering van het dossier zijn toch zaken die in het belang zijn van het kind. Ook de kindstudie moet in dit kader gezien worden. Uit de getuigenissen van de ervaringsdeskundige blijkt ook dat de kindstudie, eens de kinderen hier zijn, zeer belangrijk is. Men ging hier gisteren zeer ver in. Al de zaken die in een dergelijke studie zouden moeten komen, zijn allemaal in het belang van het kind.

Het is het kind immers dat een dergelijke studie later zal willen inkijken. De kindstudie is voor de kinderen belangrijker dan voor de ouders. Ik ben akkoord dat er een mogelijk probleem zou kunnen zijn omdat we, vanuit het verdrag van Den Haag, hier niet toe gemachtigd zijn. Houden we ons enkel met de ouders bezig, dan verwijt men ons dat we geen aandacht hebben voor de kinderen en vice versa. Het wordt moeilijk als men alles vanuit één oogpunt gaat bekijken.

Bij het verhaal van de matching moeten we ook nog nagaan wat de federale overheid precies gaat doen. We hebben dit misschien naar Vlaanderen naar gebracht. Misschien hadden we moeten nagaan wat de federale overheid precies doet. Het is immers een opdracht van de federale autoriteiten.

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Er zijn meer invullingen gegeven aan het belang van het kind. Past men de wetgeving aan het Haags verdrag aan,

dan komt men hier voor een groot deel aan tegemoet. In dit voorstel wordt echter toch vooral aan de belangen van de adoptanten gedacht. Bijvoorbeeld inzake de voorbereiding die nu ook 's avonds en gedurende het week-end kan worden gevolgd. Hier zit echter geen verbetering voor het belang van het kind in vervat.

Een verbetering in de voorbereiding van het belang van het kind zou er in bestaan dat er ook risico-elementen aan de kant van de ouders worden ingebouwd. Dergelijke elementen doen uitschijnen dat de ongenoegens weggewerkt werden. De ongenoegens van alle adopteerbare kinderen worden echter niet altijd even sterk meegenomen. Dit blijkt uit de voorbereiding en uit de kindstudie.

Ook een uitgebreide kindstudie is inderdaad mogelijk in het belang van het kind zelf, maar hier werd die zeker ook uitgewerkt als antwoord op de behoeften van adoptanten om zoveel mogelijk vooraf te weten van het kind. Deze kindstudie dient echter vooral gedaan te worden in het land van herkomst.

Ik kan me best voorstellen dat, als een geadopteerde zijn verleden wil uitspitten, hij dit het beste doet in een dossier dat in het geboorteland werd opge maakt. Het zijn immers de landen van herkomst die kunnen weergeven wat de heersende cultuur was en hoe de omgevingsfactoren eruit zagen. Van hieruit gaat het immers veel te vaak over medische achtergronden, waar adoptanten bezorgd om zijn, bijvoorbeeld het al of niet aanwezig zijn van erfelijke aandoeningen. De indruk wordt gewekt dat het dossier zo uitgebreid moet zijn, opdat precies het medische erin zou staan.

Alles wat in het belang van de kinderen uitgewerkt wordt, is bovendien ook in het belang van de kandidaat-adoptanten. Deze belangen kunnen, in essentie, nooit tegenstrijdig zijn. In die zin is het vooruitgang ten opzichte van de vroegere regelgeving. Naar ons gevoelen wil men echter te sterk tegen de ongenoegens die hier leven, ingaan.

Dit geldt ook voor de kostprijs. Het is jammer, maar adoptie kost geld. Niet iedereen heeft recht op een kostenloze adoptie. Er werd een systeem van financiële bijstand uitgewerkt voor een aantal noodzakelijke kosten. Deze kosten werden gerelateerd aan het inkomen. Dit is een heel toegankelijke oplossing. Kosten zijn onvermijdelijk. Een degelijke screening en een reis kosten nu eenmaal geld.

We herhalen dat deze discussie heel anders zou verlopen mochten we de vraagstelling omdraaien,

en mochten dezelfde eisen die van hieruit gesteld worden ook door de landen van herkomst gesteld worden. Dan zou duidelijk worden dat we hier toch af en toe te veeleisend zijn.

2. Uiteenzetting door de heer Jo Labens, Federatie van Erkende Adoptiediensten

De heer Jo Labens : Het belangrijkste is dat de Federatie van Erkende Adoptiediensten, vanuit haar werking en vanuit haar jarenlange werking, een aantal ander nadrukken legt.

De adoptiediensten zijn al jarenlang vragende partij. Voor ons is een aanpassing van het Verdrag van Den Haag zeer belangrijk. We waren dan ook verheugd dat er een aantal stappen gezet werden.

Onze opmerkingen over het decreet kunnen zeer moeilijk losgekoppeld worden van het federale wetsvoorstel. Daarom zullen we beide tegelijkertijd bespreken.

Aanvankelijk waren we zeer blij met het decreet omdat we dachten dat er iets zou veranderen. Wanneer we het echter vergeleken met het federale ontwerp, begonnen we ons zorgen te maken. We zijn niet meer zo gelukkig met het uiteindelijke resultaat.

Natuurlijk is lang niet alles negatief. Het is positief dat het internationale verdrag eindelijk kan ondertekend worden, dat er een verplichte voorbereiding moet zijn, dat de beginseltoestemming een absolute noodzaak is en dat adoptie betaalbaar moet worden. Met dit laatste willen we echter niet zeggen dat iedereen recht heeft om kinderen te adopteren. Niet iedereen is immers geschikt om kinderen op te voeden.

Subsidiëring vinden we positief. We stellen immers vast dat de werking van een dienst niet afhankelijk mag zijn van de kwantiteit van het aantal geplaatste kinderen. Het is de kwaliteit die primeert.

Wij willen echter de aandacht vestigen op de punten die voor verbetering vatbaar zijn, vooral in het wetsontwerp. De visie die erin doorklinkt, lijkt ons voornamelijk uit te gaan van de kindervens van de kandidaat-adoptanten. Mensen zouden dus het recht hebben de adoptie te gebruiken om hun familievorming uit te bouwen. Daarmee gaan we niet akkoord. Wij denken dat de adoptie moet uitgaan van het fundamentele recht van het kind om in het meest geschikte gezin terecht te komen. We zoeken

dus geen kind voor een bepaald gezin, maar een gezin voor het kind in zijn specifieke situatie.

Wij denken dat vrije adoptie dit niet kan garanderen. Het uitgangspunt is immers de eigen situatie, de kindervens van de kandidaat-adoptanten. Toch hebben veel vrije adoptanten een positieve ingesteldheid en willen ze oprecht het beste voor een bepaald kind. Kinderen kunnen niet zelf op zoek gaan naar geschikte ouders en daarom moet iemand anders in hun plaats de verantwoordelijkheid opnemen.

Volgens mij kan dat alleen op professionele basis. Eerst moet men nagaan of het kind niet in eigen gezin, eigen familie, eigen milieu of eigen land kan blijven. Als dat niet mogelijk is, kan men op zoek gaan naar een plaatsing elders. Bij de vrije adoptie die binnen dit voorstel van decreet nog steeds mogelijk blijft, is er onvoldoende zekerheid over een gerichte voorbereiding, evaluatie, matching en nazorg. Het voorstel van decreet zegt dat ook de vrije adoptanten een voorbereiding dienen te volgen en een evaluatie dienen te ondergaan. Naast deze algemene vorming is er echter ook een specifieke vorming nodig, gericht op een bepaald kind, een bepaalde situatie en een bepaald land. Dat is moeilijk bij vrije adoptie.

Drie vierde van de zoekers die zich zondag hebben aangeboden voor de actie rond zoektochten waren blijkbaar zelf geadopteerd door vrije adoptie, door rechtstreekse plaatsing of door een dienst die niet meer bestaat. Daarom pleiten wij voor een langdurige begeleiding. Adoptie moet een blijvend contract zijn tussen verschillende partijen. De familie en de kinderen hebben recht op ondersteuning. De kinderen moeten de kans krijgen om op zoek te gaan naar hun roots. Dat is alleen mogelijk indien de dossiers worden bijgehouden bij de diensten of in een gestructureerd systeem op het ogenblik dat de diensten niet meer bestaan. Dat betekent niet dat onze diensten in het verleden altijd perfect gewerkt hebben. We willen echter niet meer beoordeeld worden op basis van de fouten van het verleden. Nu worden de dossiers bijgehouden en worden de kinderen gevolgd. Dat alles is niet mogelijk als er geen permanente begeleiding is.

We zijn het helemaal eens met de noodzaak van een medische en psychologische kindstudie. De studie van de kandidaat-adoptiefouders gebeurt echter niet even grondig. De bestaande mogelijkheid van een medische en psychologische studie wordt in het wetsontwerp teruggeschroefd tot een bewijs van goed gedrag en zeden en een onderzoek

door een niet-gespecialiseerde sociale dienst. Daar hebben wij het moeilijk mee.

Als men ervan uitgaat dat adoptie in het belang is van het kind, dan moet de jeugdrechter, die ervaring heeft met de bescherming van het kind, een belangrijke functie hebben. Deze functie is echter toegewezen aan de vrederechter. Er is geen gespecialiseerde dienst en de sociale diensten van de jeugdrechtbanken hebben laten weten dat ze die taak er niet kunnen bijnemen.

Wij vrezen dat de expertise die bij de jeugdrechtbanken is opgebouwd, zal verloren gaan en dat andere mensen zich in de materie zullen moeten inwerken. We zijn ook bang dat iedere vrederechter deze situaties anders zal aanpakken, terwijl wij voorstander zijn van een uniforme aanpak in het hele land. Ten slotte vrezen we ook dat de vrederechters beïnvloedbaar zullen zijn.

We hebben het ook moeilijk met de plicht om te gaan bemiddelen vanaf het ogenblik dat ons een kandidaat wordt aangewezen. Adoptiediensten kunnen alleen iets bieden wanneer er een fundamentele vertrouwensrelatie is. Ze bemiddelen wanneer ze ervan overtuigd zijn dat het gaat om de meest geschikte kandidaten voor een bepaald kind en niet wanneer ze door kandidaat-adoptiefouders onder druk worden gezet. Daarom is er behoefte aan advisering door een gespecialiseerde dienst. De rechtbanken zouden rekening moeten houden met die adviezen. We vragen ons ook af of dit voorstel dat een bemiddelingsplicht inhoudt, door de herkomstlanden zal aanvaard worden.

Door het vorige decreet werden de adoptiediensten geconfronteerd met een centrale autoriteit, namelijk Kind en Gezin. In het begin verliep die samenwerking moeilijk omdat de partners geen ervaring hadden met elkaar. Intussen zijn er echter enkele jaren verlopen en hebben de mensen van de cel Adoptie binnen Kind en Gezin – ik spreek niet over de structuur in haar geheel – zich gespecialiseerd en is er een vertrouwensrelatie gegroeid. We betreuren dat deze cel nu gedeeltelijk afgebouwd werd. We vrezen dat de opgedane ervaring ook hier zal verloren gaan en dat we helemaal opnieuw zullen moeten beginnen.

We zijn het eens met de noodzaak van kanaalonderzoek. We zijn voorstander van strenge richtlijnen en van duidelijke contracten. We moeten weten waar de kinderen vandaan komen. De kandidaat-adoptanten moeten echter even grondig onderzocht worden. We vrezen dat de vrije adoptie daaraan niet kan voldoen.

De term integraal proces betekent niet dat de adoptiediensten alles zelf moeten doen. Vorming, evaluatie en matching kunnen ook op andere plaatsen gebeuren. We betreuren echter het gebrek aan doorstroming binnen het vorige systeem : de plaatsende diensten werden daarbij niet betrokken. Wij pleiten ervoor adoptie te zien als een levenslang proces, vanaf het eerste contact tot de nazorg, die misschien dertig of veertig jaar later moet gebeuren.

Doorstroming is echter noodzakelijk op alle gebieden. De binnenlandse adoptiediensten werken al jaren met een integraal proces. Sommige diensten hebben alles zelf in handen, andere delegeren sommige opdrachten naar gespecialiseerde diensten, maar blijven betrokken bij het geheel. In de audit van de minister waren er geen opmerkingen over de binnenlandse diensten, maar wel op de interlandelijke adoptie. Waarom is er dan zoveel kritiek op het integraal proces ?

Voor de praktische aspecten verwijs ik naar mevrouw Ruth Van Britsel. Zij is verbonden met de adoptiedienst met de langste ervaring en die het meeste kinderen in een gezin heeft geplaatst, namelijk de Vreugdezaaiers.

Mevrouw Ruth Van Britsel : Ik zal hier spreken namens alle erkende adoptiediensten. Interlandelijke adoptie is een maatregel ter bescherming van het kind, waarbij een Belgisch gezin één of meer kinderen opneemt.

Wat centraal staat in elk geslaagd adoptieverhaal is het recht van elk kind, waar ook ter wereld, om te kunnen opgroeien in een geschikt gezin. Ook kinderen die hun ouders verliezen of door hun ouders worden afgestaan, behouden dit recht. De wens van kandidaat-adoptiefouders om één of meer kinderen te laten opgroeien in de warme omgeving van een gezin is daaraan complementair. De motivatie kan voor elk gezin verschillend zijn, maar het gaat om een wens en niet om een ongelimiteerd recht.

Adoptiediensten zoeken ouders voor kinderen en niet omgekeerd. In die overtuiging bemiddelen de adoptiediensten voor kinderen in nood waarvoor geen alternatief gevonden kan worden in het land van herkomst. We nemen verschillende maatregelen om die visie te realiseren, zoals het ondersteunen van plaatselijke initiatieven om alternatieven te kunnen bieden in problematische situaties.

De uiteindelijke keuze moet echter verantwoord en oprecht zijn om een kind van een ander op te

voeden. Dat is een voortdurend proces bij de kandidaten, waar ze zo goed mogelijk op dienen voorbereid en begeleid te worden.

Daarbij is het belangrijk dat er een voortdurende wisselwerking is tussen voorbereiding, evaluatie en bemiddeling. Daarbij moeten naast de juridische en sociale componenten ook ethische en psychologische aspecten aan bod komen. Vandaar dat adoptiediensten het zeer belangrijk vinden dat voorbereiding, evaluatie en bemiddeling voortdurend op elkaar afgestemd worden. Dat kan enkel door voldoende overleg.

We menen dat het van groot belang is dat kandidaat-adoptieouders worden voorbereid op het adoptieouderschap. In 1997 is de voorbereiding gestart. De adoptiediensten vonden dat een goede zaak omdat ouders niet genoeg voorbereid kunnen worden. Na een grondige evaluatie moesten de adoptiediensten steeds meer vaststellen dat het doel van de voorbereiding, een natuurlijke selectie zodat er kandidaten afvallen, niet echt werd bereikt. We kregen zoveel toekomstige ouders op de dienst die zo zeker waren van hun zaak dat we toch een aantal dingen moesten weerleggen en relativeren. Dat leidde vrij vaak tot een tweede voorbereiding, wat extra werk betekende.

We vermoeden dat die problemen voor een groot deel te wijten waren aan het motto waarmee deze procedure in 1997 is gestart, namelijk de objectiviteit en neutraliteit bewaren waardoor tussen de verschillende actoren zo weinig mogelijk overleg gepleegd kon worden. Nochtans is een voortdurend overleg tussen de diverse actoren enorm belangrijk.

Naast de voorbereidingscursus waarin alle facetten van adoptie aan de kandidaten werden voorgelegd, is het belangrijk om de adoptiefouders voor te bereiden op een bepaald kind uit een specifiek land (respect voor de cultuur en voor de geboorteouders ; kennis van de medische toestand en de achtergrond van het kind ; de reisvoorbereiding en dergelijke). Die voorbereiding is sterk land- en dienstgebonden.

De juridische en administratieve begeleiding van de adoptieprocedure is een van de grote pijlers van onze werking. We doen alle mogelijke inspanningen om de adoptieprocedure legaal te laten verlopen. We werken daarvoor samen met verschillende binnen- en buitenlandse instanties. De samenwerking met de contactpersonen in het land van herkomst wordt voortdurend geëvalueerd en bijgestuurd. Op een aantal factoren hebben we als

dienst geen vat. Als er misbruiken zijn of we hebben daarvan een vermoeden, gaan we over tot een grondig onderzoek en nemen we maatregelen.

Een belangrijk punt zijn tevens de lange wachttijden en de onzekerheden die daarmee gepaard gaan. Komt er een kind en wanneer ? Waarom duurt het zolang ? Adoptiediensten moeten een lange juridische weg afleggen om na te gaan of een kind verlaten verklaard is of adopteerbaar is. Dat vraagt enorm veel tijd, maar het biedt wel de garantie aan de kandidaten dat het voorgestelde kind kan geadopteerd worden.

Daarnaast benadruk ik dat niet alleen de wetgeving in de landen van herkomst een reden zijn van de lange wachttijden, maar dat kandidaten ook zeer specifieke voorkeuren hebben. Ze willen allemaal een zo jong mogelijk kind en het liefst een meisje. Dat verlengt de wachttijden. De vraag rijst ook wat we moeten doen met de jongens en de oudere kinderen. Het is zeer belangrijk dat mensen in de wachttijd ondersteund en begeleid worden, en dat ze genoeg informatie krijgen. Een open communicatie is essentieel.

Als het kind er is, bieden de erkende diensten een basisnazorg om de evolutie en de eerste aanpassing van het kind te volgen. Het komt erop neer dat er samen met de adoptiefouders gezocht wordt hoe het voor het kind gemakkelijker wordt om zich in het gezin aan te passen.

Adoptie is voor ons niet per definitie problematisch. We merken dat de meeste kinderen na een aanpassingsperiode een plaats weten te vinden in het gezin, maar men mag zeker die groep van gezinnen niet vergeten, die het wel moeilijk hebben.

Tijdig hulp bieden is dan ook zeer belangrijk. We organiseren tevens groepsbijeenkomsten en ontmoetingsdagen voor de adoptiefouders waar ze ervaringen kunnen uitwisselen. Voorts nemen de adoptiediensten initiatieven om het aanbod van nazorg te verruimen en beter op elkaar af te stemmen.

Als geadopteerden vragen beginnen te stellen over hun afkomst, is het voor de adoptiefouders niet evident om daarmee om te gaan. Het is onze taak om de geadopteerden en hun omgeving optimaal te begeleiden in hun zoektocht. Alle betrokken partijen moeten met het nodige respect benaderd worden en eventueel voorbereid worden op een contact als dat enigszins mogelijk is. Dat vraagt heel veel tijd omdat men met verschillende culturen bezig is.

Interlandelijke adoptie is een zeer boeiende maar complexe materie waarbij het belang van het kind altijd dient te primeren. Een grondige voorbereiding, begeleiding en ondersteuning zowel voor, tijdens als na de aankomst van het kind, is van fundamenteel belang.

Mevrouw Sonja Becq : Hoe staat u tegenover de stelling van de kinderrechtencommissaris dat gratis adoptie een te sterke promotie inhoudt ? U stelt dat de kwaliteit telt en niet de kwantiteit, en dat het nogal moeilijk is om op die basis gefinancierd te worden. Wat is de ideale oplossing voor de financiering van adoptie en van adoptiediensten ?

U bent geen voorstander van de vrije adoptie omdat er onvoldoende garanties zijn, terwijl de kinderrechtencommissaris stelt dat met de federale wetgeving de vrijheid uitgehold wordt. Voorts stelt u dat men bij de vrije adoptie onvoldoende garanties heeft dat er een dossier is over de herkomst van het kind. Er is toch een regeling van een centraal adoptieregister. Is die regeling onvoldoende en kan de Vlaamse of federale regelgeving daaraan verder tegemoetkomen ?

Enerzijds stelt u geen voorstander te zijn van vrije adoptie maar anderzijds stelt u dat adoptiediensten de mogelijkheid moeten hebben om mensen die als geschikt erkend zijn, te weigeren. Waar moeten die mensen dan naartoe als ze door alle diensten geweigerd worden ?

Voorts meen ik dat uit het onderzoek over de adoptieprocedure is gebleken dat er wel een natuurlijke selectie was door de voorbereidingscursus. U beweert het tegendeel. Kan u dat verduidelijken ?

Vindt u ten slotte dat we de binnenlandse adoptie ook mee moeten opnemen in de regeling ? Adoptiediensten voor de binnenlandse adoptie zijn all in, terwijl dat niet het geval is voor de buitenlandse.

De heer Jo Labens : Of adoptie gratis is of niet, is niet fundamenteel, maar wel dat iedereen de kans moet hebben om te adopteren. De basis voor adoptie is niet het materiële, maar wel het feit of men een goede opvoedingssituatie kan bieden. Dat is niet afhankelijk van materiële situaties. Een zeer goede evaluatie is primordiaal.

We moeten zeker zijn dat een bepaald gezin voor het kind ideaal is. Als dat gezin de adoptie in de huidige omstandigheden niet kan betalen, is dat onaanvaardbaar. De vergelijking die de kinderrechtencommissaris maakt met het kopen van een

auto, gaat niet op. Een auto is en blijft een luxeartikel, een kind niet. Dat heeft recht op de meest ideale plaats. Daarbij mogen financiële redenen geen rol spelen.

Bij vrije adoptie blijft de ingangspoort nog altijd de kandidaat-adoptant, niet het kind. Dat iemand de voorbereiding heeft gevolgd en de volledige evaluatie heeft gehad, geeft hem nog altijd geen recht op een kind. Men moet tussen de geëvalueerde, gevormde en geselecteerde kandidaten de meest geschikte ouders zoeken voor een bepaald kind.

Mevrouw Sonja Becq : Is de screening van het adoptiekanaal dan niet toereikend ?

De heer Jo Labens : Als de screening er is, begint men bij de kinderwens van kandidaat-adoptanten. Men gaat na of een gezin geschikt is om een kind op te vangen en dan zoekt men een kind voor dat gezin. Dat kan niet. Een dienst krijgt een kind aangeboden en zoekt welk gezin het meest geschikt is voor dat kind.

De voorzitter : Het verdrag legt deze opdracht precies bij de centrale autoriteit van het buitenland. Dan is dit voor de zelfstandige adoptie toch waterdicht geregeld door federale wet. De diensten moeten de mensen dan vooral ondersteunen en begeleiden. U bepleit dus de mogelijkheid om binnen de groep van voorbereide en geselecteerde kandidaten opnieuw voor te bereiden en te selecteren.

De heer Jo Labens : Niet om opnieuw te selecteren, wel om een gerichte selectie te doen. Men baseert zich immers op een sociaal verslag uit een land met een anders culturele achtergrond. De diensten hier kunnen daar gericht mee omgaan : ze kennen de structuur van het land van herkomst en lezen de verslagen van hier en ginder met de juiste bril.

Mevrouw Sonja Becq : Vanuit de vrije adoptie is er onvoldoende garantie dat het kind zijn herkomst kan terugvinden. Hoe kan dat verholpen worden : door een centraal adoptieregister ?

De heer Jo Labens : Een aantal onder ons hebben daar misschien niet genoeg belang aan gehecht omdat we niet wisten hoe de adoptiekennis zou evolueren. Alle betrokkenen zouden alle gegevens centraal op dezelfde manier moeten bewaren, voor alle adopties, ook de vrije.

Mevrouw Sonja Becq : U stelt dat u zou moeten kunnen weigeren te bemiddelen bij een aantal adopties. Maar waar moeten die mensen dan naar-

toe die een kind willen adopteren dat ze goed kennen ?

Mevrouw Ruth Van Britsel : Het recht om kandidaten te weigeren, hangt grotendeels samen met de voorwaarden die het land van herkomst oplegt. Als kandidaat-adoptanten met een beginseltoestemming bijvoorbeeld per se een kind uit India willen, moeten we spijtig genoeg weigeren, wegens de voorwaarden die door de Indische rechtbank opgelegd zijn.

De heer Jo Labens : We willen kandidaten kunnen weigeren omdat we vinden dat niemand het recht heeft om kinderen te krijgen. Het voorbeeld dat mevrouw Becq aanhaalt, is iets totaal anders. Als we er van overtuigd zijn dat de mensen het kind dat ze al goed kennen iets kunnen bieden, willen we ze natuurlijk graag helpen. Maar als iemand in het buitenland zomaar een kind gaat zoeken en dan beweert dat kind te kennen, aanvaarden we dat niet.

De voorzitter : Hoe zit het met de binnenlandse adoptiediensten ?

De heer Jo Labens : De binnenlandse diensten werken goed en houden rekening met een zeer sterke matching, evaluatie, vorming en langdurige nazorg. Als men dit ook in een decreet wil gieten, voor ons niet gelaten, maar breng deze diensten niet in dezelfde problemen als die voor de interlandelijke adoptie.

De heer Guy Swennen : U plaatst vraagtekens bij de bevoegdheid van de vrederechters. Tijdens een hoorzitting in het federale parlement bleek trouwens dat de vereniging van vrederechters dit zelf ook niet ziet zitten wegens hun gebrek aan deskundigheid. U zegt dat de jeugdrechter expertise heeft inzake het belang van het kind. Moet dat niet gerelativeerd worden ? Zijn bevoegdheid was een homologatiebevoegdheid en is dus niet te vergelijken met de specifieke knowhow die nodig is in het kader van het geschiktheidsonderzoek. Is het niet eerder aangewezen op Vlaams of arrondissementsniveau te werken met een gespecialiseerde pool van sociaal assistenten ? Ik frons overigens de wenkbrauwen als u stelt : “Bovendien kan de soms sterke verbondenheid tussen regionale vrederechters en betrokken kandidaten de objectiviteit in gevaar brengen”. Dit moet heel erg gerelativeerd worden, gezien de ‘verstedelijking’ van het platteland.

Mijn tweede vraag betreft het integraal proces. Het schottensysteem moet doorbroken worden maar

hoe gaat dat concreet gebeuren ? De gerechtelijke fase bevordert precies die schotten. Er is niet een algemeen maar een dossiergebonden overleg noodzakelijk. Nu doet het sociaal onderzoek zich binnen de gerechtelijke fase voor. Hoe ziet u dit op te lossen ?

De heer Jo Labens : Het aspect over de jeugd- en de vrederechter moet federaal opgelost worden : als er maar een gespecialiseerde rechter is. Onze enige vrees is versnippering. De expertise is opgebouwd bij de diensten, niet bij de huidige speciale diensten van de jeugdrechtbank of de comités.

Binnenlandse adoptiediensten kwamen altijd al in contact met alle aspecten van een dossier. Dat blijft ook zo in het nieuwe voorstel. De buitenlandse adoptiediensten pleiten er nu voor om ook betrokken te worden bij alle facetten.

3. Uiteenzetting door mevrouw Karen Van Camp, Het Fluisterend Zand

Mevrouw Karen Van Camp, Het Fluisterend Zand : Het Fluisterend Zand is een centrum voor adoptiebegeleiding dat in oktober 2000 een aanvraag tot erkenning indiende op grond van een duidelijke vraag van kandidaat-adoptanten naar verandering en naar alternatieven. Het initiatief werd op alle niveaus goed onthaald, maar toch besliste minister Vogels ons voorlopig niet te erkennen. Zij wil immers wachten op het nieuwe decreet, dat thans in de maak is.

Het voorstel van decreet legt aan de adoptiediensten een acceptatieplicht op ten aanzien van alle kandidaat-adoptanten die zich, in het bezit van een beginseltoestemming, aanmelden voor bemiddeling. Vanuit een pluralistische ingesteldheid zou dat anno 2002 evident moeten zijn. Maar dat is het duidelijk niet. De vraag is waarom. De acceptatieplicht veronderstelt in elk geval dat de bemiddelingsdienst, die een kind gaat toevertrouwen aan een bepaalde persoon of een bepaald koppel, volledig kan vertrouwen op het professionalisme en de bekwaamheid van diegenen die de vorming geven en het maatschappelijk onderzoek uitvoeren.

De acceptatieplicht is nodig omdat kandidaat-adoptanten in Vlaanderen vandaag heel weinig keuze hebben. Aan elk land hangt meteen ook een dienst vast. De ouders zijn dan verplicht om met een bepaalde dienst in zee te gaan, terwijl de kans reëel is dat ze zich helemaal niet kunnen vinden in de mentaliteit ervan.

In het huidige systeem is er een groot gebrek aan vertrouwen, zowel tussen de vormingscentra, de evaluatie- en de adoptiediensten als tussen de kandidaat-adoptanten en de adoptiediensten. Een van de belangrijkste taken van een adoptiedienst is juist de opbouw van een vertrouwensrelatie. Met het oog daarop moet hij een open, professionele en intensieve persoonlijke begeleiding garanderen en waarmaken. Bemiddeling is dus meer dan louter technische dossierbehandeling.

In het voorstel staat ook dat de adoptiebemiddelaars de kandidaat-adoptanten moeten voorbereiden op de komst van een minderjarige uit een bepaald land. Voor adoptieouders en in een later stadium ook voor de adoptiefkinderen zelf, is het uitermate belangrijk dat zij op een gerichte, professionele manier voorbereid worden op de adoptie van een kind uit dat bepaalde land. De bekwaamheid van de medewerkers is daarbij van het allergrootste belang: kennis van de cultuur, de taal en de gewoonten van het land waarmee gewerkt wordt is onontbeerlijk. Niet alleen om mensen grondig te kunnen voorbereiden, maar om bijvoorbeeld de communicatie met het land van herkomst vlot te laten verlopen.

Correcte achtergrondinformatie over dat land is enorm belangrijk. Inhoudelijk sterke informatie-avonden zijn daarom aangewezen, met specifieke landgerichte vorming. Daarnaast zijn informele afspraken met de kandidaten van even groot belang. Dat geeft hen de gelegenheid om op ontspannen wijze samen met de medewerkers van de adoptiediensten te groeien in het adoptieproces. Deze werkwijze creëert ook een forum waarin mensen vrijblijvend kunnen kiezen voor contacten met al dan niet toekomstige adoptieouders.

De kindstudie moet waarheidsgetrouw en diepgaarend zijn. Daar wordt in het voorstel veel belang aan gehecht. Ouders moeten een correct beeld krijgen van het kind dat hun is toegewezen. Zij worden haast altijd opgesteld door de bevoegde instanties in het land van herkomst. We moeten toekijken op de grondigheid en de correctheid van die informatie, maar mogen tegelijk niet uit het oog verliezen dat het vaak gaat om ontwikkelingslanden met beperkte mogelijkheden.

Alles moet land per land bekeken worden, op basis van ervaring en informatie die men van de ambassades krijgt. Op die manier kan men corruptie en kinderhandel weren. Maar ook de adoptiediensten hier moeten hun verantwoordelijkheid nemen. Zij moeten de kindstudie correct kunnen inschatten. Zij moeten mensen in huis hebben die daartoe

over de nodige ervaring, kennis van het land en medische kennis beschikken. Het gebeurt immers nog steeds dat kandidaat-adoptanten een kind aangaan zonder dat ze over een correcte en grondige vertaling van de kindstudie beschikken, laat staan over de inschatting ervan.

In het voorstel wordt voor het eerst de opdracht van nazorg opgenomen. De gekozen richting biedt perspectieven, al hebben wij enige bedenkingen. Door te werken met twee volledig aparte instanties, namelijk de adoptiedienst voor de eerste nazorg en de CGG's voor de gespecialiseerde, wordt de drempel van het systeem verhoogd. Tegelijk wordt de tijdige opsporing van problemen nog steeds niet gegarandeerd. Het Fluisterend Zand werkte zelf al eerder een alternatief uit, met het oog op een grondige dienstverlening inzake nazorg. Dat alternatieve systeem is gebaseerd op vertrouwen, professionalisme en financiële drempelverlaging. Wij kozen voor een zogeheten interfacefunctie. Daartoe sloten wij een samenwerkingsovereenkomst met het psychologenteam Eniti.

De psycholoog van Het Fluisterend Zand is een van hen. Hij bouwt tijdens de procedure een vertrouwensband met de adoptieouders op en volgt de hele begeleiding, tot en met de eerste nazorg, van zeer nabij. Dat stelt hem in de gelegenheid om eventuele problemen tijdig op te merken en in te schatten. Desnoods verwijst hij door. Professionele hulp bij Eniti is mogelijk, maar niet verplicht. Het effect is drempelverlagend.

Dat geldt ook voor ons voorstel om een solidariteitsfonds op te richten. Adoptieouders poneren 125 euro in dat fonds en ontvangen het dubbele van dat bedrag als zij beroep moeten doen op professionele hulp voor het oplossen van problemen die verband houden met de adoptie. Het is uiteraard nog niet uitgetest. Misschien kan het ideeën leveren voor de uitbouw van een kwalitatief hoogstaande nazorg.

Om in aanmerking te komen voor een erkenning of het verlengen ervan moet een adoptiedienst voldoen aan een aantal voorwaarden. Ondermeer een positief advies van de Vlaamse Centrale Autoriteit is vereist. Jammer genoeg wordt op geen enkel ogenblik rekening gehouden met de graad van tevredenheid van de adoptanten.

Ontevreden adoptanten of kandidaat-adoptanten durven vaak niet te reageren omdat ze in een procedure zitten of eventueel nog een kind uit hetzelfde land willen adopteren. Vaak ook nemen ze, eens de procedure afgerond is, niet meer de moeite om

te reageren. Waarom zou men geen werk maken van een standaard evaluatieformulier dat adoptieouders moeten invullen, met waarborg van discretie. De resultaten van de evaluaties zouden dan kunnen worden in aanmerking genomen bij het al dan niet verlengen van de erkenning van een dienst en zo de vlotte en correcte werking van de diensten ten goede komen.

Mede op basis van een gebruikersbevraging en een doorlichting van de bestaande adoptiediensten, kwam men tot de conclusie dat er bij de bestaande diensten o.m. een gebrek is aan transparantie, professionaliteit en efficiëntie, dat er te veel onmacht is in de landen van herkomst, dat de wachttijden te lang zijn en de prijskaartjes te hoog.

Er komt een financiële tegemoetkoming, wat op zichzelf positief is, maar de vraag is of de adoptiediensten deze tegemoetkoming goed gaan besteden. Gaat de overheid in Vlaanderen vasthouden aan een systeem waarin één dienst adopties realiseert in vijf of meer landen, zonder een van die landen grondig te kennen? Houdt de overheid vast aan een soort alleenrecht met per land maar één dienst die er adopties realiseert? Dat geeft dergelijke dienst vrij spel. Volgens ons zijn er meer garanties voor kwaliteit als de kandidaat-adoptanten bij verschillende diensten kunnen aankloppen, zoals in Nederland.

In het voorstel van decreet wordt op deze punten niet diep genoeg ingegaan. Er staat enkel in dat de Vlaamse regering een organisatorische uitbouw kan opleggen.

Een aantal basiselementen moet, in elk stadium van de asielprocedure, worden gegarandeerd. Het decreet moet professionaliteit, menselijkheid, correctheid, efficiëntie en vertrouwen op alle niveaus afdwingen. Het huidige voorstel biedt heel wat mogelijkheden omdat het veel aandacht schenkt aan het uitbouwen van een goede organisatorische structuur, maar het bevat ook hiaten en onduidelijkheden op het vlak van de invulling van die structuur. Aan een aantal cruciale elementen, waar door de adoptanten problemen werden gemeld, gaat er concreet niet veel veranderen.

Adoptie is een delicaat gebeuren. Mensen die daarvoor opteren hebben het recht om op een professionele en menselijke manier te worden begeleid. Dat is een kwestie van respect, niet alleen voor de adoptieouders, maar ook voor de adoptiekinderen, de biologische ouders en de landen van herkomst. Geslaagde interlandelijke adopties zijn daarenboven van zeer groot belang voor de aan-

vaarding in onze maatschappij van een verdraagzaam, multicultureel samenleven. Iedereen die bij interlandelijke adopties is betrokken heeft de plicht de slaagkans ervan zo groot mogelijk te maken. Wij hopen dat het decreet dat zal afdwingen, zodat kinderen, van wie de natuurlijke ouders niet (meer) in staat zijn voor hen te zorgen, een mooie toekomst wacht binnen de warmte van een gezin.

De voorzitter : Het nadeel van één dienst per land is bekend. Anderzijds is de schaal vaak niet groot genoeg om verschillende diensten per land te laten werken. Is ook dat niet waar?

Mevrouw Karen Van Camp : Voor mij is dat niet schaalafhankelijk. Mensen moeten kunnen kiezen voor een bepaalde aanpak, binnen een systeem waarin een aantal normen is vastgelegd, zodat er geen financiële concurrentie ontstaat. Daar is nu geen ruimte voor. Wie nu voor een bepaald land kiest, is gedwongen om op één bepaalde dienst een beroep te doen. Fluisterend Zand heeft ervoor gekozen om met één land te werken, met name China. Dat is een bewuste keuze. In China verloopt ook binnenlands alles correct. Qua schaal is er geen probleem.

4. Uiteenzetting door mevrouw Myriam Smets, de Vrije Adoptanten Steungroep (VAST)

Mevrouw Myriam Smets : De Vrije Adoptanten Steungroep stelt vast dat er veel misverstanden bestaan over vrije adoptie.

VAST is een organisatie die bestaat sinds 1992 en die informatie geeft aan en de belangen verdedigt van vrije adoptanten. Er wordt geprobeerd om met zoveel mogelijk partijen een gesprek aan te gaan. Bij rechtstreekse gesprekken ontmoeten wij veel begrip en openheid, maar achteraf zien we toch een hele mythevorming ontstaan rond vrije adoptie: vrije adoptanten zouden het mooiste kind uitkiezen, ze zouden adoptiekinderen kiezen via het internet, illegaal werken, kinderen voor adoptie ronselen en er zouden zelfs baby's op bestelling worden geboren.

Er bestaan zeker misbruiken, maar het is toch de vraag of men die allemaal in de schoenen moet schuiven van de vrije adoptanten. Men moet proberen misbruiken zo veel mogelijk te vermijden.

Wij onthalen het voorstel van decreet positief en zijn blij dat er een beetje ruimte wordt opengelaten voor vrije adoptie. Men moet het omvangrijke

Vlaamse voorstel naast het even omvangrijke federale voorstel leggen.

Dit wetsvoorstel wordt ingediend omwille van de Conventie van Den Haag dat opleiding en gezinsonderzoek verplicht. Wij staan achter deze Conventie. In artikel 5 van het voorstel van decreet staat terecht dat de procedure ook behandeld moet worden tijdens de opleiding.

De situatie in het land van herkomst, de achtergrond van het kind, de gevolgen van verwaarlozing en hechtingsproblemen, de redenen waarom afstand wordt gedaan van het kind, de leefsituatie van de geboortelouder, de wachttijden, enzovoort, dienen ook behandeld te worden. Wij hopen dat de opleiding uitgebreid wordt met de meest recente procedure-ervaring van adoptielouder. Wij merken dat veel mensen die zich bij ons aanmelden daar helemaal niet van op de hoogte zijn. In Québec wordt de opleiding overigens ietwat geïndividualiseerd door rekening te houden met de verwachtingen van de kandidaat-adoptielouder. Zo kan men zich op een bepaald land en zijn procedure concentreren. De Franse overheid heeft een site met dossiers per land die voortdurend geüpdatet worden.

Wij zijn voorstanders van het gezinsonderzoek. Het is belangrijk dat voor elk kind een goed – en niet noodzakelijk een perfect – gezin gevonden wordt omdat er te veel weeskinderen zijn die een adoptie geweigerd worden. Dat betekent evenwel niet dat geen enkel gezin geweigerd mag worden. Tijdens het gezinsonderzoek kan men ook al rekening houden met de matching. Er zijn immers mensen die bereid zijn een ouder of een gehandicapt kind groot te brengen.

In de screening dient men zich in de eerste plaats op het profiel en de mogelijkheden van die kandidaat-adoptielouder te concentreren. De screening moet dus meer zijn dan alleen maar bepalen wie al dan niet mag adopteren. In Québec screent men aan de hand van een draaiboek. Zo weten de kandidaten welke thema's bekeken worden in het gezinsonderzoek. Een onderzoek onder Vlaamse adoptielouder toont aan dat de opleiding aan de sociale school van Heverlee een goede basis vormt om het gezinsonderzoek uit te voeren.

In de Conventie van Den Haag heeft men het over counselling, gezinsonderzoek en snelheid. In artikel 9 en 35 bepaalt men dat de herkomst- en ontvangstlanden er alles aan moeten doen om de procedures te vergemakkelijken, te volgen en te versnellen. Wij merken dat ontzettend veel tijd verlo-

ren gaat door het grote aantal betrokken partijen en de bureaucratische verplichtingen. Eenmaal een kind is toegewezen kan het nog 18 maanden duren vooraleer het kind aankomt. Zowel voor het kind als voor de ouders is dat afschuwelijk. In een weeshuis komt een kind immers meer dan proteïne tekort. Het hechtingsgedrag wordt tijdens de eerste levensjaren gevormd.

We moeten ons nog aanpassen aan de matching omdat het een nieuwe vereiste is. De matching zal door het land van herkomst uitgevoerd worden en daarom vraag ik me af of het kanaalonderzoek nog mogelijk is. Het land van herkomst bepaalt volgens de Conventie immers of een kind geadopteerd mag worden, en of interlandelijke adoptie in het belang van het kind is.

Voorts moet het land van herkomst ook nagaan of alle betrokkenen akkoord gaan. Is het niet pretentieus ervan uit te gaan dat onze ambassade ter plaatse een betere terreinkennis heeft dan het herkomstland. Hoe zouden wij reageren mochten de landen van herkomst besluiten onze screening en opleiding door te lichten? Op zich hebben wij daar geen probleem mee, maar het mag de procedure niet vertragen. Het wetsontwerp omvat een lange lijst documenten die toegevoegd dienen te worden aan het dossier van het kind. Daarbovenop komt een hele lijst beschermingsmaatregelen en bovendien kan een adoptie ongedaan gemaakt worden bij bedrog. Ten slotte heb ik mijn twijfels bij de manier waarop het kanaalonderzoek nu wordt uitgevoerd in bepaalde herkomstlanden.

Door de matching te laten uitvoeren in het land van herkomst vervaagt het onderscheid tussen een vrije adoptie en een organisatie-adoptie. Wellicht zal de organisatie-adoptie door die maatregel sterker veranderen dan de vrije.

Wij pleiten absoluut niet tegen adoptieorganisaties. Wel integendeel, er zijn er te weinig in Vlaanderen. Dat leiden wij af uit het feit dat nogal wat mensen die zich bij ons aandienen eigenlijk niet overeenstemmen met het profiel van de vrije adoptielouder. Québec telt zes miljoen inwoners, maar 95 procent van de adoptielouder heeft er met een organisatie gewerkt. Maar zij hebben dan ook de keuze tussen 22 organisaties. Elke organisatie krijgt twee jaar de kans zich te bewijzen, vooraleer ze geëvalueerd wordt. Maar ook al komen er organisaties bij, toch zal er altijd een beperkte groep vrije adoptielouder overblijven. Het zijn mensen die actief betrokken willen worden bij elke stap.

Vrije adoptiefouders streven zo veel mogelijk naar open adopties, maar dat is uiteraard niet altijd haalbaar. Vrije adoptiekinderen komen hier evenmin zonder dossier aan. Wij proberen de dossiers zo goed mogelijk te bewaren en willen die gerust aan de overheid bezorgen.

Wij hebben een vraag over artikel 13, paragraaf 14 waarin de prijs wordt bepaald. Moeten vrije adoptanten eveneens een forfaitair bedrag storten in het fonds ?

Artikel 4 behandelt de giften. De Vietnamese ambassadrice in België heeft ons gezegd dat giften per definitie vrijwillig zijn. Iedereen bepaalt zelf hoeveel hij schenkt en heeft bovendien het recht te weten waarvoor het geld gebruikt wordt. China verplicht alle adoptiefouders een bedrag te betalen, maar dat beschouwen wij niet als een gift.

In artikel 21, paragraaf 1 is een drukfout geslopen, en dient wellicht als volgt aangepast te worden : elke persoon die bij interlandelijke adoptie bemiddelt in de zin van hoofdstuk 4.

Men verwijt ons vaak dat wij het belang van de ouders laten primeren op dat van het kind. Wij willen niet tegen alle prijs adopteren. Als er geen kinderen meer zijn, zullen wij er geen meer adopteren. Maar laat ons eerlijk zijn : het belang van het kind valt vaak samen met dat van de ouders. Wij adopteren met dezelfde bedoelingen als mensen die gebruik maken van een organisatie.

Het belang van het kind, eenmaal het geschikt bevonden is voor internationale adoptie, is het verkorten van het verblijf in het weeshuis, in een instelling of op straat. Daar ontstaan immers de trauma's. Wij zullen blijven ijveren voor adoptie zolang er weeshuizen zijn met kinderen die belang hebben bij adoptie.

Kortom, het voorstel van decreet geeft een nieuwe kijk op adoptie. Er wordt open en minder betuttelend omgegaan met de verschillende betrokkenen. Wij zijn blij met de aandacht voor nazorg. De hoge raad maakt overleg tussen de verschillende betrokken partijen mogelijk. Wij hebben zelf goede ervaringen met het overleg met verschillende trefgroepen, zowel voor adoptiekinderen als adoptanten. Onze kinderen hebben goede contacten met de adoptielijnen, met Asianaroots. Wij hebben zeer goede contacten met wetenschappers. Zij confronteren ons met problemen, maar wij leren daar veel uit. Wij denken dat er een grote behoefte is aan constructieve samenwerking en meer dialoog.

Mevrouw Sonja Becq : De tijd tussen het geschikt verklaren voor adoptie van een bepaald kind en de opname in een gezin is inderdaad te lang. Is deze periode korter bij vrije adoptie dan bij bemiddeling ?

Mevrouw Myriam Smets : Nadat de kindstudie uitgevoerd is, brengen onze ouders gemiddeld één maand door in het land van herkomst. Bij vrije adoptie kunnen de ouders zelf meer initiatieven nemen. Dat is de kern van vrije adoptie.

5. Uiteenzetting door de heer Bernard Van Steenkiste, Vereniging voor Kind en Adoptiegezin (VAG)

De heer Bernard Van Steenkiste : De Vereniging voor Kind en Adoptiegezin is een belangenorganisatie voor adoptiegezinnen. Wij spreken namens 700 gezinnen in Vlaanderen. De drie voornaamste taken van VAG zijn : informatieverschaffing, preventieve nazorg en doorverwijzing en beleidswerk. Onderstaande opmerkingen zijn het resultaat van discussies in de verschillende provinciale afdelingen. Hun opmerkingen zijn besproken in de raad van beheer.

VAG is ontstaan in 1963. Later zijn we gesplitst in twee zusterverenigingen. Wij zijn altijd uitgegaan van het belang het kind. In 1993 is dat uitgangspunt bevestigd in het Verdrag van Den Haag. Wij zoeken dus een ouderpaar voor het kind en niet omgekeerd. Wij zijn ook akkoord met het beginsel van subsidiariteit : er moet eerst in het land van herkomst gezocht worden naar geschikte ouders voor het kind. Wij zijn ook blij dat ons land binnenkort het verdrag van Den Haag zal kunnen goedkeuren.

Ik zal het wetsontwerp en het voorstel van decreet samen bespreken. Door het federale deel van de regelgeving zal Justitie bevoegd zijn voor de evaluatie. In Nederland is dat reeds langer het geval. Uit dat voorbeeld concluderen we dat evalueren allicht langer zal duren dan in het huidige systeem. We vrezen dat de evaluatie beperkt zal blijven tot het verzamelen van attesten en zal uitgevoerd worden door een maatschappelijke dienst, die ook andere sociale onderzoeken zal moeten uitvoeren. Er zal dan een gebrek aan deskundigheid en specialisatie zijn. Adoptie is een specifieke aangelegenheid.

Geëvalueerd worden zal altijd een struikelblok blijven voor zij die de belangen van de kandidaat-adoptiefouders laten primeren op de belangen van het kind. Wij hebben niet het recht om te adopteren, wij hebben niet het recht op een kind van ie-

mand anders. De maatschappij biedt aan een gezin de kans om voor een ouderloos kind te zorgen. Evaluatie van kandidaat-adoptanten is moeilijk. Dat kan niet goed uitgevoerd worden door sociale assistenten van een rechtbank, die nog tal van andere zaken behartigen. Wij pleiten voor het inschakelen van multidisciplinaire teams. Toen de evaluaties nog gebeurden door de multidisciplinaire teams en de adoptiediensten, waren er minder klachten. Mensen, die geweigerd worden, zullen altijd blijven klagen. De huidige kennis mag niet verloren gaan.

Er moet ook samengewerkt worden met andere selectiediensten. We denken hierbij aan de selecties van pleeggezinnen. Deze diensten evalueren de kandidaat-pleeggezinnen grondig. De redenering is dat een tijdelijke opvang bieden aan een gekwetst kind niet voor iedereen is weggelegd. Het is normaal dat gezinnen, die een gekwetst kind een permanente opvang willen bieden, aan een even strenge selectie onderworpen worden. We zijn de idee van een aparte dienst voor selectie genegen.

Wat de Vlaamse bevoegdheden betreft, gaan wij ervan uit dat voorbereiding een belangrijke vorm van preventie is. In 1988 is VAG gestart met voorbereidingssessies voor adoptanten. Toen vonden de meeste betrokkenen dat een extra belasting voor de kandidaten. We zijn blij dat de voorbereiding verplicht wordt. Het is een pluim voor diegenen die er al vijf jaar mee bezig zijn.

Ook wij vinden dat het tijdstip van de vorming soepel bepaald moet worden : ook 's avonds of in het weekend. Weekendsessies lijken ons het best geschikt.

Bij bemiddeling door adoptiediensten of door vrije adoptie vinden we het zeer positief dat de adoptiediensten kunnen gaan werken met twee gesubsidieerde krachten. Tevens is het goed dat deze mensen pluralistisch zullen moeten werken. We begrijpen echter wel dat de acceptatieplicht niet altijd mogelijk zal zijn.

Het is ook van primordiaal belang dat er een grondige kindstudie uitgevoerd wordt. Kinderhandel moet uitgesloten worden en de fysische en psychologische toestand van het kind moet heel goed gekend zijn. De kandidaat-adoptanten zouden echter ook aan hetzelfde geschiktheidsonderzoek moeten onderworpen worden.

Wij zijn van mening dat het adoptiedossier moet overgemaakt worden aan de adoptie-ambtenaren. Ook dit is positief.

Tevens waren we graag mede-organisator geweest bij het initiatief van vorige week zondag.

Ten slotte is de VAG een uitgesproken voorstander van het uitgebreid aanbod van nazorg.

De VAG heeft jarenlang gepleit voor het fiscaal aftrekbaar maken van de adoptiekosten. In het verleden vonden we hier heel weinig gehoor voor bij minister Reynders. We zijn dus blij dat er, met het huidige voorstel, hier toch wat verandering in komt.

In het voorstel van decreet vinden we rond vrije adoptie heel weinig terug. Het blijft mogelijk. Als VAG stellen we ons de vraag op welke wijze het kanaalonderzoek bij vrije adoptie zal plaatsvinden. Wie garandeert dat het kind juridisch, psychologisch en fysisch geschikt is voor adoptie ? Wie garandeert dat de adoptie in het belang van het kind zal gebeuren ?

In het voorstel van decreet staat dat de vrije adoptant dezelfde verplichtingen heeft als de adoptiediensten. Dit zal moeilijk gerealiseerd kunnen worden. Wie zal dit bovendien controleren ?

Ook de opsplitsing tussen de nazorg voor het informeren en informeren over de specificiteit van adoptieproblematiek vinden we een goed voorstel. In het verleden organiseerden we een aantal congressen met de bedoeling de hulpverlening te informeren over adoptie.

In de opdeling in trefgroepen voor adoptanten kunnen we ons ook terugvinden. We denken hierbij aan onze afdelingen die proberen te werken met de hen beschikbare middelen.

De Hoge Raad die tot doel heeft om een samenwerkingsverband te laten ontstaan tussen de verschillende actoren draagt onze goedkeuring weg. Wij willen hier telkens op ingaan. We hopen dat de bestaande meningsverschillen minder in de media en meer gedurende vergaderingen zullen opgelost worden.

Tot besluit wil ik een aantal positieve en een aantal negatieve zaken opsommen.

Positief is dat de aanpassing aan het Haags Verdrag is kunnen totstandkomen ; dat adoptiedossiers zullen bijgehouden worden op een centrale plaats ; dat er mogelijkheid bestaat voor subsidiëring van adoptiediensten en dat er aandacht komt voor nazorg. Verder is het goed dat vrije adoptie aan dezelfde verplichtingen zal onderworpen worden als

de adoptiediensten. We vragen echter dat de evaluatie een multidisciplinair onderzoek zou blijven. We moeten gebruik maken van de kennis die in Vlaanderen hieromtrent aanwezig is. Dit zal in de adoptieprocedure steeds een pijnpunt blijven.

De acceptatieplicht van adopties zal ook heel moeilijk gerealiseerd kunnen worden. Tevens blijft een gebrek aan garanties voor het kind aanwezig.

Ten slotte spreken we over een grondige kindstudie. Door de door ons geëiste kindstudie komen er heel wat kinderen niet meer in aanmerking voor adoptie. De kinderen worden op onze vraag onderzocht. Wij moeten dan ook onze verantwoordelijkheid opnemen voor de kinderen die niet in aanmerking komen voor adoptie. Hier heb ik vandaag echter nog niets over gehoord.

Mevrouw Sonja Becq : Ik was ervan overtuigd dat bij vrije adoptie het adoptiekanaal wel gecontroleerd werd. Kan ik hierover iets meer duidelijkheid krijgen ?

De heer Bernard Van Steenkiste : Wij vragen ons af wie de controle zal uitvoeren.

Mevrouw Sonja Becq : Ik meende dat Kind en Gezin en de diensten van Buitenlandse Zaken dit deden. Is dit echter niet voldoende duidelijk, dan moet dit nog geëxpliciteerd worden.

De heer Bernard Van Steenkiste : Momenteel gebeurt dit op deze manier. Kind en Gezin komt echter niet meer voor in het ontwerp van decreet.

De voorzitter : Het is vooral de federale wet die dit uitwerkt.

6. Uiteenzetting door de heer Jan Van de Velde, ministerie van Buitenlandse Zaken

De heer Jan Van de Velde : In de eerste plaats wens ik erop te wijzen dat het decreet niet alleen zal gelden voor situaties binnen het Haags verdrag maar ook voor situaties erbuiten. In het Haags verdrag heeft men een aantal controlemechanismen. Deze gelden echter niet voor landen die dit verdrag niet geratificeerd hebben. Men moet zich dus hoeden voor een al te grote soepelheid.

Ik ga ervan uit dat alle adopties in zekere mate georganiseerd zijn. Ofwel werkt men via een adoptiedienst ofwel werkt men via een ander kanaal. Niemand stapt zo maar op een vliegtuig om ergens een

kind te halen. Er bestaan momenteel zelfs organisaties van niet-georganiseerde adoptanten.

Men kan vragen stellen bij de werking in het buitenland. Dit geldt zowel voor de georganiseerde als de niet-georganiseerde adoptie. Ik heb ondervonden dat een aantal door de Vlaamse overheid erkende diensten zwak staan inzake buitenlandse werking. Er is vaak gebrek aan terreinkennis en men kan vaak vragen stellen bij een aantal dubieuze tussenpersonen. Met dergelijke problemen hebben niet-georganiseerde adoptanten nog vaker te maken. Deze laatste vallen nog vaker in handen van mensen voor wie het belang van het kind ondergeschikt is aan eigenbelang en financieel belang.

Dit decreet voorziet ook een aantal positieve zaken zoals controle op buitenlandse kanalen. Deze controle zal uitgevoerd worden door het ministerie van Buitenlandse Zaken. Op deze manier zullen een aantal latere bijkomende taken vermeden kunnen worden.

Vertrekt men vanuit een goed kanaal, met ernstige tussenpersonen en met een ernstige overheid dan zal men later geen problemen meer hebben met de erkenning van de adoptie.

Dit brengt mij bij het zwakke punt, namelijk de werking van de lokale overheid. In een aantal landen is de lokale overheid totaal onbetrouwbaar. Alles is er te koop. De Conventie van Den Haag voorziet in hoofdstuk VI een heel mechanisme. Een tijdje geleden stelde men vast dat een bepaald land flagrante inbreuken pleegde tegen dit verdrag. De corruptie liep er werkelijk de spuigaten uit. Dit land werd verplicht om zijn adoptie op te schorten. Men moet dus constateren dat men zelfs met een georganiseerde adoptie in de problemen kan komen.

In een aantal andere landen is de toestand nog veel schrijnender. Men kan er als het ware op de markt een kind kopen. Dit bestaat. Men voorziet echter nergens dat een of andere overheid, op basis van het gedane onderzoek, kan bepalen dat er uit een bepaald land niet mag geadopteerd worden. Dit wordt noch in het decreet, noch in het federale ontwerp gestipuleerd.

Ik zal nu de taken van het ministerie van Buitenlandse Zaken overlopen. In de eerste plaats moet het ministerie van Buitenlandse Zaken de adoptiedocumenten legaliseren. De meeste landen van waaruit de kinderen afkomstig zijn, vallen buiten

elk verdrag tot vrijstelling of tot vereenvoudiging van de legalisatie.

Daarbij wordt ook de regelmatigheid van de adoptie gecontroleerd. Werden de lokale regels gerespecteerd ? Gaat het om authentieke documenten ?

Na de legalisatie stelt zich de vraag of de geadopteerde Belg is geworden of niet. Dit wordt bepaald door artikel 9 van het wetboek van de Belgische nationaliteit. Indien het kind Belg is geworden, ontvangt het een Belgisch paspoort. Met dit paspoort kan het het land echter niet verlaten omdat het vaak de eigen nationaliteit behoudt. Er is echter geen enkele luchtvaartmaatschappij die een dergelijk kind laat vertrekken zonder visum. Het gevaar is immers reëel dat dit kind België niet mag binnenkomen. Dit visum wordt ambtshalve afgegeven zonder dat de dienst Vreemdelingenzaken wordt geconsulteerd.

Indien het kind geen Belg is geworden omdat de ouders ook geen Belg zijn of in het buitenland zijn geboren, dan wordt er een visum aangevraagd. Het visum wordt afgeleverd na de toestemming van de dienst Vreemdelingenzaken. Ik zal deze instructies bezorgen, zodat u ze aan het dossier kan toevoegen.

Er is trouwens nog een bijzondere regeling voor kinderen die naar België komen met het oog op adoptie. In India en in de landen met islamitisch recht worden kinderen immers niet ter plaatse geadopteerd.

De voorzitter : Ik dank de heer Van de Velde voor zijn toelichting. Dan kunnen we nu ingaan op vragen.

Mevrouw Sonja Becq : Hoe gebeurt het onderzoek van de kanalen ?

De heer Jan Van de Velde : Onze ambassade onderzoekt de toestand ter plaatse. We krijgen onze informatie van vertrouwenspersonen, maar ook van de ambassades van de andere landen van de Europese Unie en NGO's.

Mevrouw Sonja Becq : Kan het ministerie van Buitenlandse Zaken aangeven uit welke gebieden er geen kinderen mogen worden geadopteerd ? Ik kan me voorstellen dat de situaties in de loop van de tijd veranderen.

De heer Jan Van de Velde : Inderdaad, een situatie kan wijzigen. Enkele jaren geleden heeft de toen-

malige minister van Buitenlandse Zaken bijvoorbeeld gewezen op de ernst van de toestand in Centraal-Afrika. De Vlaamse en de Waalse minister hebben toen de opdracht gegeven aan de erkende organisaties in een bepaalde streek geen dossiers meer in te dienen. Daarvoor was er toen geen echt wettelijke grond, maar misschien is het voorstel van decreet een gelegenheid om een wettelijke grond te creëren ?

De voorzitter : Is de Haagse conferentie daarvoor dan niet verantwoordelijk ?

De heer Jan Van de Velde : In het Haags verdrag werd bepaald dat de conferentie kan optreden als het fout loopt. Dat is trouwens gebeurd voor één van de lidstaten, namelijk Roemenië. Het is echter de Roemeense regering die de adopties heeft stopgezet en niet de conferentie. De internationale druk werd immers te groot.

Mevrouw Sonja Becq : Wellicht is de Haagse conferentie niet de snelste weg ?

De heer Jan Van de Velde : Inderdaad. De Haagse Conventie kan trouwens alleen optreden tegen lidstaten en er zijn meer niet-lidstaten dan lidstaten.

7. Uiteenzetting door mevrouw Bieke Schiltz, Centrum voor Traumaverwerking en Psychotherapie

Mevrouw Bieke Schiltz : De bedenkingen die ik geef over het voorliggende voorstel van decreet, zijn het resultaat van een jarenlang zoekproces naar een adequate hulpverlening aan adoptiegezinnen. Die bouwde ik op vanuit mijn eigen adoptieouderschapservaring sinds 21 jaar, vanuit zowel informele als beroepsmatige contacten met andere adoptiegezinnen, vanuit mijn professionele ervaring in de sector op verschillende terreinen : als psychotherapeute in twee centra voor geestelijke gezondheidszorg, als supervisor van adoptiehulpverleners, als medewerkster aan vormingsreeksen voor adoptiefouders en kandidaat-adoptiefouders, en als medewerkster aan adoptiediensten en meerdere adoptie-initiatieven.

Hulpvragen bij adoptieproblemen komen van een minderheid binnen de adoptiepopulatie. Uit onderzoeken blijkt dat heel wat van de adopties goed lopen en dat bij hulpvragen de probleemsituaties ook nog gradueel verschillen. Wel ligt het aantal probleemsituaties en hulpvragen binnen de adoptiewereld significant hoger dan in doorsnee gezinsituaties.

Het is begrijpelijk dat er meer problemen zijn. Adoptiekinderen zijn vanuit hun niet zo rooskleurige voorgeschiedenis én de verlieservaring met hun natuurlijk milieu kwetsbaarder, en lopen meer risico in hun ontwikkeling te blokkeren. Aan de adoptiefouders worden soms extreem zware uitdagingen gesteld, ondermeer wat betreft hun draagkracht, hun flexibiliteit, stressbestendigheid, relatiebekwaamheid, pedagogische vaardigheden, probleemgevoeligheid en dergelijke. Ze worden hoe dan ook geconfronteerd met een min of meer gekwetst kind, waarvan ze niet de biologische ouder zijn.

De hulpvragen die ik krijg, komen van gezinnen, jongvolwassen geadopteerden, heel soms van een geboortemoeder, en de laatste tijd ook meer van geadopteerden die zelf ouder (meestal moeders) zijn geworden. Ze worden verwezen door eerstelijnsdiensten (bijvoorbeeld het CLB, Adoptiedienst, het project Zoekregister, Wat nu, de VAG, het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg, de jeugdbrigade enzovoort), door tweedelijnsdiensten (bijvoorbeeld een ander centrum voor geestelijke gezondheidszorg) en soms door derdelijnsdiensten (bijvoorbeeld observatie- en behandelingsinstellingen, de psychiatrie). Dat betekent in de meeste situaties de start van een soms langdurig therapeutisch proces.

Bij de nazorg is op de eerste plaats hulpverlenerdeskundigheid van belang. Dat veronderstelt het kunnen hanteren van de referentiekaders, methoden en technieken die bij elke vorm van psychotherapeutische hulpverlening aan gezinnen gelden. Maar er is meer nodig. Zoals geadopteerden in hun ontwikkeling extra opdrachten te vervullen hebben en adoptieouders over extra kwaliteiten dienen te beschikken, dient ook de hulpverlener de nodige extra adoptiedeskundigheid te hebben als we niet met handelingsverlegenheid willen blijven zitten.

Ik ben telkens opnieuw verbaasd over de intense levenskracht waarover adoptiekinderen en jongeren beschikken alsook over de betrokkenheid, het engagement en de opvoedingskwaliteiten van de adoptiefouders. Het ontroert me steeds opnieuw tijdelijk deelgenoot te mogen zijn in het kwetsbare maar geëngageerde zoekproces van de kinderen, de adoptiefouders en soms de geboortemoeder.

De kern van adoptienazorg is dat het gaat om kinderen van andere ouders uit een andere cultuur. Ze hebben een andere voorgeschiedenis, minimum één breukervaring. Veel problemen waarmee adoptiekinderen geconfronteerd worden, hebben dan ook te maken met hechting en identiteit, met zoek-

processen. Vaak krijgen ze te maken met problemen inzake duurzame bindingen. Ze zullen meestal zelf eerder opstappen dan het risico te lopen nog maar eens op een afwijzing te stoten. Isolement is daarvan vaak het gevolg. Adoptie stelt deze kinderen voor problemen inzake het aangaan van hechtere relaties en het accepteren van de adoptiestatus, inzake loyaliteit, inzake een coherent levensverhaal. Die kunnen vooral in de puberteitsfase sterk naar boven komen, maar ook vroeger zowel als later parten spelen. Ondanks die zware problemen zijn ze vaak taaie overlevingsdeskundigen.

Ook adoptiefouders (en heel het adoptiegezin) kunnen krachtig door elkaar geschud worden. Vaak kennen ze een voorgeschiedenis van een gedwarfboomde kinderwens, met een bijhorend proces van rouw en loslaten. De specifieke problemen die de kinderen aanbrengen, confronteren die ouders ook met hun eigen zelfbeeld, hun eigen loyaliteitsgevoelens ten opzichte van hun eigen ouders en ten opzichte van de biologische ouders en dergelijke meer. Niet zelden worden ze geconfronteerd met onbegrip en vingerwijzing van de buitenwereld. Soms zelfs brokkelen goede familie- en vriendenrelaties af en komen ze helemaal alleen te staan. Zowel voor de kinderen als voor de ouders is erkenning en ondersteuning binnen de gewone leefsituatie van enorm belang.

Ik druk mijn waardering uit voor de zorg die de indieners van dit voorstel van decreet aan de dag leggen om te komen tot een coherent beleid inzake interlandelijke adoptie. In dit voorstel wordt op een interessante manier aandacht besteed aan verschillende aspecten van adoptie. Ik waardeer bijzonder dat het belang van gesubsidieerde nazorg erkend wordt.

Ik noem enkele bijzondere punten : de organisatie van een centrale autoriteit die alle adoptiedossiers kent, wat het recht van de geadopteerde betekent om zijn oorsprong te kennen ; de aandacht voor het organiseren van vorming voor kandidaat-adoptiefouders, waarbij ik opmerk dat de gekende vormingsdiensten daarover zeker de nodige deskundigheid hebben opgebouwd ; de noodzaak van beginseltoestemming en het belang dat wordt gehecht aan de kwaliteit van de kindstudie.

Toch wens ik anderzijds enige kantlijnen te plaatsen vanuit mijn hulpverleningservaring. Mijns inziens heeft een adoptie de meeste slaagkansen als ze binnen een continu en samenwerkend nazorgaanbod van betrokken initiatieven kan verlopen. Volgens mijn ervaring dient de organisatie van de nazorg niet alleen gezien te worden als een vang-

net bij problemen maar als een procesmatige uitbouw van voorzieningen voor alle betrokken partijen, op verschillende tijdstippen in het adoptieproces (beginnend bij de beslissing tot afstand van de geboorteouder) en onder diverse vormen. Die initiatieven kunnen afhankelijk van de nood preventief of curatief zijn.

Dat enkele centra voor geestelijke gezondheidszorg die over adoptiedeskundigheid beschikken en gespecialiseerde hulp kunnen bieden, een bijzondere erkenning krijgen, juich ik van harte toe maar dat is te beperkt. Hoe zal op die manier het gevaar van een versnipperd aanbod vermeden worden? Daarom opteer ik tegelijkertijd voor het bestaan van een centrale dienst, die informatie en advies biedt aan adoptiefouders en geadopteerden; die hulpverleners, de overige betrokkenen en de bestaande initiatieven coördineert; en die opleidingen aanbiedt in samenwerking met therapeutische opleidingen en universiteiten. Blijvende deskundigheidsbevordering is daarbij een evidentie. Mogelijk kan een dergelijke dienst gekoppeld worden aan de Centrale Autoriteit.

De evaluatie van kandidaat-ouders is een gevoelig thema. Ze is even belangrijk als een grondige medische en psychologische kindstudie. Ik heb bedenkingen bij een evaluatie die louter gebaseerd is op een maatschappelijk onderzoek. De evaluatie moet gebeuren door een ervaren en adoptiebekwame gezinstherapeut met grote deskundigheid inzake de ontwikkeling van het kind. Bovendien pleit ik voor een procesevaluatie – meerdere gesprekken over een tijdsperiode verspreid, waarin het groei-proces van de ouders kansen krijgt – in plaats van één formeel moment.

Hoe zullen de vrije adoptanten voldoende voorbereid, geïnformeerd, gevormd, geëvalueerd en achteraf opgevangen worden, wanneer een ondersteunend kader ontbreekt? Hoe kan men nagaan of dit even ernstig gebeurt en volgens dezelfde voorwaarden en criteria als aan de adoptiediensten worden opgelegd?

In dit voorstel van decreet is er nauwelijks aandacht voor de natuurlijke ouders. Verdienen zij ook niet enig zorgaanbod?

Bij de taken van de adoptiediensten zou ik graag hun ondersteunende functie voor afstandouders, kandidaat-ouders en adoptiegezinnen geëxpliciteerd zien. Hierbij lijken aan de acceptatieplicht ook grenzen te zijn. Adoptiefouders kunnen – gelukkig maar – een dienst kiezen. Als een dienst het werken met sommige adoptiefouders niet ziet zit-

ten, lijkt een goede samenwerking onmogelijk. De opdracht de nazorg te behartigen, juich ik toe. Blijft dit echter tot één jaar beperkt? Een langdurig aanbod, in samenwerking met andere initiatieven, waaronder die van de centra voor geestelijke gezondheidszorg, lijkt me gunstig, tenminste als de diensten hiervoor kiezen.

Een laatste bedenking betreft de adoptieambtenaar. Hoe zal de inzage van een geadopteerde in zijn of haar dossier gebeuren? Kan men hier een veilige opvang garanderen?

Ik hoop dat de tot nu toe opgebouwde adoptiedeskundigheid van adoptiediensten, initiatieven zoals VAG, Wat Nu?, project Kwadrant, zelfhulpgroepen, adoptielijn en organisaties als Kind en Gezin niet verloren zullen gaan, maar dat deze diensten in hun deskundigheid geconsulteerd worden.

Mevrouw Sonja Becq : Hoe ziet u het nazorgaanbod concreet? Moet één instantie de verschillende fasen ervan verzorgen?

Mevrouw Bieke Schiltz : Er bestaan zoveel initiatieven. Het is belangrijk dat die samenwerken. De centrale dienst moet niet voor alles instaan maar moet wel een aantal dingen bewaken en vooral coördineren. Mensen die nog geen ondersteunend kader hebben, moeten er een beroep op kunnen doen.

Mevrouw Sonja Becq : Stelt u vast dat mensen in een vrije adoptie meer moeilijkheden ondervinden dan zij die begeleid worden door een adoptiedienst?

Mevrouw Bieke Schiltz : Mensen die een aanvraag voor vrije adoptie doen, worden minder ondersteund. Daardoor zijn ze vaak onwetender.

De voorzitter : U pleit voor een centrale dienst die moet coördineren: daarvoor is er de Hoge Raad. Concrete hulpverlening in individuele gevallen kan echter niet gecentraliseerd worden. Daarvoor lijkt ons één centrum per provincie voldoende.

Mevrouw Bieke Schiltz : Het ene sluit het andere niet uit. De centrale dienst moet bijvoorbeeld ook opleidingscentra bij een en ander betrekken. De centra voor geestelijke gezondheidszorg zijn ook met bijscholing bezig maar zij moeten op zoveel terreinen beschikbaar zijn: adoptie is voor hen maar een beperkte opdracht. De wachtlijsten in de kinderdiensten zijn verschrikkelijk groot.

8. Uiteenzetting door de heer Hans Vereycken, vzw Wat nu ?

De heer Hans Vereycken : Na een televisie-uitzending waarin een adoptiefouderpaar vertelde over zijn ervaringen met een hechtingsgestoord adoptiekind, zochten een dertigtal ouders in 1989 contact met elkaar. Daaruit is in 1990 Wat Nu ? ontstaan. De vzw is inmiddels uitgegroeid tot een vereniging van zo'n 650 gezinnen met minstens één zwaar hechtingsgestoord kind.

Wij vinden dit voorstel van decreet evenwichtig en realistisch maar hier en daar ontbreken nog enkele schakels.

Zeer positief is de oprichting van de Vlaamse Centrale Autoriteit, de Hoge Raad voor Interlandelijke Adoptie en de adoptieambtenaar. Op die manier komt er eindelijk een overkoepelend adviesorgaan. Het bewaren van dossiers is ook een uiterst belangrijke verworvenheid ; helaas is er geen bewaartijd gestipuleerd. Hopelijk zullen de dossiers ook waarheidsgetrouw zijn.

Er zijn nog steeds mensen die bestrijden dat hechtingsproblemen bestaan. Zij minimaliseren het probleem, in weerwil van onze verwoede pogingen om nieuwe adoptiegezinnen te behoeden voor de vaak onherstelbare schade die het veroorzaakt. Overigens komt het even vaak voor bij binnenlandse adoptie. Voorbereiding en nazorg zijn in beide gevallen cruciaal.

Voor een hechtingsgestoord kind is het gezin bedreigend en verstikkend.

Wij zorgen volgens onze statuten voor aangepaste hulpverlening na de adoptie en bijstand in geval van hechtingsstoornissen. Wij bieden een luisterend oor, wisselen ervaringen uit en zoeken samen naar oplossingen. Men kan de ouders niet echt helpen als men ook het kind niet effectief helpt. Toch hecht men in de voorbereiding weinig belang aan hechting. Ouders die bij ons zijn geweest, krijgen soms zelfs geen beginseltoestemming. Wij vinden juist dat men er uitgebreid aandacht aan moet besteden, met inbegrip van getuigenissen. Na de adoptie moet men bij de eerste symptomen hulp vragen. Herstel is immers mogelijk tot 7 of 8 jaar. Nadien is de schade vaak onherstelbaar. Naast de voorbereiding is ook de nazorg van belang. Maar buiten individuele inspanningen bestond die in Vlaanderen tot nu toe niet echt.

Het succes van onze studiedagen en de viering van ons tienjarig bestaan tonen hoe groot de behoefte

is bij ouders en hulpverleners. Niet minder dan 570 van die laatste bellen ons geregeld. Bij het opzetten van een Europese oudergroep merken wij dat in de omringende landen dezelfde fenomenen opduiken.

Het nieuwe voorstel geeft de opdracht tot nazorg aan de CGG's. Daar hebben wij echter negatieve ervaringen mee. Zij hebben daar geen adequaat opgeleide mensen voor. Daadwerkelijke hulp vereist nochtans specialisten. De kosten voor een dergelijke opleidingen zijn lager dan de maatschappelijke kosten die anders gegenereerd worden (gevangenis, OCMW). Hechtingsstoornissen zijn ernstige welzijnsproblemen.

Helaas regelt het nieuwe voorstel geen derdelijnszorg. Er wordt niet gesproken over langdurige therapeutische behandeling door multidisciplinaire teams in opvangcentra. Nochtans heeft in sommige gevallen alleen langdurige opname effect. Elk kind heeft recht op aangepaste medische verzorging.

Ook crisisopvang is nodig. Bij plots uit de hand gelopen situaties, moet onmiddellijk hulp geboden worden. De wachtlijsten zijn te lang.

Bij zelfstandige adoptie lijken hechtingsproblemen minder vaak op te duiken. In dat geval kiezen de kandidaten immers zelf ter plaatse een kind dat met hun temperament en verlangens overeenkomt. De matching van adoptiediensten laat vaker te wensen over.

Welke zijn de voorwaarden bepaald door de Vlaamse overheid uit artikel 16, § 2, 4° ?

De heer Guy Swennen : De heer Vereycken heeft kritiek op het nazorgmodel dat in het voorstel naar voren geschoven wordt. Hij vindt dat de derdelijnszorg ontbreekt. Maar waar bestaat die dan wel ?

De heer Hans Vereycken : In Nederland bestaan minstens 4 instellingen waar serieus op die manier gewerkt wordt. Zij bieden langdurige opvang aan, begeleid door multidisciplinaire teams.

Mevrouw Sonja Becq : Zijn die instellingen uitsluitend voor adoptiekinderen met hechtingsstoornissen opgericht ?

De heer Hans Vereycken : Het gaat in feite om aparte afdelingen binnen ruimere gehelen.

De heer Guy Swennen : En elders in de wereld ?

De heer Hans Vereycken : In de Verenigde Staten is er ten minste 1 opvanginstelling voor hechtings-gestoorde adoptiefkinderen per staat. Daarbij zijn er nog 3 tot 4 zeer grote instellingen die gelieerd zijn aan universiteiten.

De heer Guy Swennen : Dat zijn dus allemaal categoriale instellingen ?

De heer Hans Vereycken : Ja.

De heer Guy Swennen : Bij vrije adoptie zouden volgens de heer Vereycken minder vaak hechtings-problemen opduiken. De verklaring zou dan zijn dat de ouders zelf in het buitenland een kind gaan kiezen en er dus een nemen dat hun het best ligt. Maar is dat geen veralgemening ? Bestaat er werkelijk zo iets als adoptieshopping ? Waarop baseert de spreker die uitspraak ?

De heer Hans Vereycken : Wij weten van al onze leden hoe de adoptieprocedure is verlopen. We kennen natuurlijk niet de hele populatie van adoptiefouders. Alleen mensen met problemen komen bij ons terecht.

De heer Guy Swennen : Het zou best kunnen dat de mensen die geen beroep doen op adoptiediensten – en dus vrij adopteren – allemaal tot dezelfde sociologische categorie behoren, waardoor zij bijvoorbeeld de drempel als te hoog ervaren. De resultaten zijn dan systematisch vertekend.

De heer Hans Vereycken : Ook mogelijk. Toch pleit ik voor meer empathie. Men voelt intuïtief aan of het klikt of niet.

Ik denk dat de affiniteit een rol speelt.

De heer Guy Swennen : Zulke zaken kunnen op de besluitvorming wegen. Vandaar mijn vraag naar de onderbouw van uw stelling.

De heer Hans Vereycken : Wij zijn geen wetenschappers. Dit is gebaseerd op ervaring.

Mevrouw Sonja Becq : Is er zicht op de risicofactoren voor ouders en kind ? Wordt hier aandacht aan geschonken bij de informatierondes en de voorbereiding van de adoptiefouders ?

De heer Hans Vereycken : Onze knowhow wordt nooit gebruikt ter voorbereiding van adoptiefouders. Het wetenschappelijk onderzoek staat wel zeer ver. In het najaar start een cursus in Leuven. Zelf beschikken wij over een uitgebreide biblio-

theek en wij hebben goede contacten met het buitenland.

De voorzitter : Matching valt binnen het federale kader.

Ik heb begrepen dat u zelf kinderen hebt geadopteerd. Was dat een vrije adoptie of via een organisatie ?

De heer Hans Vereycken : Ik heb via een organisatie geadopteerd.

9. Uiteenzetting door de heer Claey's, De Adoptielijn

De heer Claey's : Vooraf zou ik even aandacht willen vragen voor De Adoptielijn zelf. Deze vzw werd opgericht einde 1999 met als doel de professionele ondersteuning van adoptie. In twee jaar stegen haar activiteiten met 200 percent en de top is nog niet bereikt. Onze voornaamste taak is ervoor te zorgen dat de stem van de geadopteerden de sector en het beleid bereikt.

Ons stokpaardje is de nazorg. Die was tot dusver afwezig, op beperkte initiatieven van een paar adoptiediensten na. De Adoptielijn biedt nazorg in het verlengde van de bestaande organisaties.

Er is veel aandacht nodig voor preventieve nazorg en die ontbreekt in het voorstel van decreet. Heel wat problemen zouden ermee kunnen worden vermeden. Men moet hier al mee beginnen tijdens de procedure. Het decreet creëert, met de trefgroepen, wel een kanaal. Er is een constante wisselwerking nodig tussen de actoren in de preventieve nazorg.

Voor de primaire nazorg moet men een beroep doen op de ervaring van de betrokken diensten. Veelal is een verkeerd begrepen signaal erg nadelig voor de verdere identiteitsontwikkeling en voor het gezin. Hechtings- en gedragsstoornissen kunnen van het kind komen, maar ook van de ouders. Dat moet men weten om het probleem aan te pakken.

De secundaire nazorg brengt ons bij de trefgroepen. Totnogtoe hadden we geen wettelijk kader en geen structurele instrumenten. De visie en de stem van de geadopteerden zijn erg belangrijk voor het evenwicht. Dat evenwicht wordt nu mogelijk.

Ten aanzien van de rootsvraag en de rootsreis zou men iets meer moeten doen dan begeleiden. Dit

maakt deel uit van de identiteitsontwikkeling van de geadopteerde. De herkomst blootleggen alleen volstaat niet en kan teleurstellend zijn. Er is begeleiding nodig bij het omgaan met de wie ben ik-vraag. Dat is een taak van de Adoptielijn, ze kan nu ook worden uitgevoerd door de trefgroepen.

Er zijn veel overlappingen tussen de nazorgactoren. Er moet samenwerking worden georganiseerd, zodat de verschillende diensten verlengstukken worden van elkaar en tijdig gespecialiseerde hulp kan worden ingeroepen. Niet elke organisatie moet alle diensten uitbouwen. Iedereen moet een algemene kennis hebben, maar niet iedereen hoeft over alle gespecialiseerde kennis te beschikken. Het belang van de organisaties zelf is bijzaak.

De verantwoordelijken in de centra voor geestelijke gezondheidszorg moeten niet alleen goed op de hoogte zijn van het adoptieproces, maar ook in staat zijn alle vragen goed te interpreteren. Eén persoon per centrum volstaat daartoe niet. Daarom kan men beter een beroep doen op de nazorgdeskundigen. Eigenlijk komt dat er opnieuw op neer dat we tot een aantal centrale en gespecialiseerde diensten moeten komen waar men met alle adoptievragen terecht kan. Wellicht volstaat het de bestaande diensten per provincie te centraliseren.

Dit voorstel van decreet zou naast de adoptiediensten, ook de trefgroepen moeten subsidiëren. Nu zijn ze afhankelijk van een beslissing van de Vlaamse regering. Wij kunnen met onze subsidies één iemand halftijds in dienst nemen, maar voor de gestegen vraag volstaat dat niet langer. Vrijwilligers zijn heel gedreven, maar we kunnen er niet altijd op rekenen. Eigenlijk hebben we behoefte aan twee voltijdse medewerkers.

De kennis en ervaring waarover de trefgroepen beschikken, moet vrijwel permanent in de vormingsprogramma's gebruikt worden. We moeten de ouders bovendien meer dan alleen maar een algemene voorbereiding aanbieden. Een individuele begeleiding per land van herkomst in samenwerking met de adoptiediensten is aangewezen. Elk land heeft zijn eigenheid en dat beïnvloedt het kind. Het is in het belang van het kind dat de adoptiefouders op de hoogte zijn van die eigenheid.

De Vlaamse centrale autoriteit, de Hoge Raad voor Interlandelijke Adoptie en de adoptieambtenaar vallen onder de bijzondere jeugdbijstand. Administratief gezien is dat aanvaardbaar. We moeten vermijden dat we te sterk de nadruk leggen op het aspect zorg voor iemand anders kind en daardoor een kunstmatige band tussen kind en ouders creëren.

Adoptie is voor ons evenwaardig aan alle andere vormen van ouderschap. Adoptie is een toevallig kenmerk van het kind. Als we het centraal plaatsen, krijgt het kind al te zeer de indruk dat het een uitzondering is.

De leden van de Hoge Raad voor Interlandelijke Adoptie mogen maximaal drie jaar benoemd worden. Gezien de evolutie die op ons afkomt, moeten we vroeg evalueren. Bovendien vrees ik dat de leden hun gedrevenheid na vijf jaar al lang kwijt zullen zijn. Om de drie jaar moeten we de leden – misschien, gedeeltelijk – vernieuwen.

Het inzagerecht is heel positief. Wie niet geadopteerd is, kan alle gewenste informatie verkrijgen bij de Burgerlijke Stand. Wie geadopteerd is, is afhankelijk van de goodwill van zijn adoptiedienst als hij geen pijnlijke gerechtelijke procedure wil starten. Maar wat met minderjarigen? We moeten ervoor zorgen dat zij die informatie onder begeleiding van een trefgroep of adoptiedienst kunnen verkrijgen. Vaak vragen pubers ons om dergelijke informatie en we kunnen toch moeilijk antwoorden: 'Wacht tot je 18 jaar bent.' We dringen er ook op aan nauwlettend toe te zien op de volledigheid en correctheid van de dossiers.

Veel adoptiekinderen vragen ons om begeleiding wanneer ze opnieuw contact opnemen met het adoptiebureau omdat de drempel vaak te hoog is of omdat de relatie met het bureau verstoord is. Wij treden in zo'n geval niet in de plaats van de kinderen, maar steunen en begeleiden hen.

De prijs van een adoptie afhankelijk maken van het inkomen, is complex, commercieel en discriminerend. De geboortepremie is toch ook voor elk kind gelijk. Ik stel voor iedereen een forfaitair bedrag te geven om onnodige discussies te vermijden. Een gezin dat met enige tussentijd twee kinderen adopteert, kan dus twee verschillende bedragen ontvangen.

Het subsidiefonds is een goed idee, maar mag niet alleen voor de adoptiediensten bestemd zijn. We zouden het daarom uitbreiden tot een algemeen adoptiefonds dat de verschillende fases in het adoptieproces ten goede komt.

Wij pleiten ervoor adoptie als een evenwaardig alternatief voor ouderschap te beschouwen.

Een kwaliteitshandboek zou ons toelaten het hele proces te toetsen. Bovendien kunnen we het gebruiken om het hele proces te evalueren.

De heer Claeys : Het is belangrijk duidelijk te stellen wie verantwoordelijk kan zijn voor de nazorg. Er zijn al belangrijke stappen gezet, nu moeten de preventieve, primaire en secundaire nazorg en gespecialiseerde diensten nog gedefinieerd worden. De centrale autoriteit en de Hoge Raad voor Adoptie moeten een permanente wisselwerking organiseren, maar de verschillende organisaties moeten hun eigenheid behouden. Ik denk dat de centrale autoriteit meer dan tweemaal per jaar moet vergaderen. Een kwaliteitshandboek kan een en ander in goede banen leiden.

De voorzitter : U wil dat er ook projecten komen voor de begeleiding van de reis naar de herkomstlanden. Op dit moment zijn er twee vormingsdiensten. Kunnen deze diensten dergelijke begeleiding organiseren ?

De heer Claeys : Daarom biedt samenwerking met de adoptiediensten voordelen. Bij de vorming is het herkomstland nog niet altijd gekozen. Projectbegeleiding per herkomstland gebeurt best na de beginseltoestemming. De deelnemers moeten actief betrokken worden bij het project.

De voorzitter : Vindt u dat het geadopteerde kind op elke leeftijd inzage moet krijgen in het dossier ?

De heer Claeys : Ik denk dat het kind 18 jaar moet zijn om alleen het dossier in te kijken. Als het kind goed begeleid wordt, kunnen de gegevens van het dossier vroeger beschikbaar gesteld worden. Een kind heeft op jongere leeftijd recht op een antwoord, zo niet wordt hun identiteitsontwikkeling belemmerd. Bij het inzagerecht moet een onderscheid gemaakt worden tussen de gegevens van het kind, de adoptiefouders en de herkomstouders. De betrokkene moet weten dat het kind de gegevens mag zien.

10. Uiteenzetting door mevrouw Véronique Gené, Asiana Roots VZW

Mevrouw Véronique Gené : Ik ben 35 jaar geleden geadopteerd en afkomstig uit Zuid-Korea.

De vzw Asiana Roots werd in oktober 2001 opgericht met als doel het voorbereiden van Aziatisch geadopteerden op een zogenaamde roots-reis naar hun land van oorsprong. Zes van de tien stichtende leden alsook het volledige dagelijkse bestuur van de vzw en het uitvoerende team zijn geadopteerd. De vereniging kan voor professionele begeleiding een beroep doen op een socioloog en een psycholoog.

Het uitgangspunt van de vzw is ervaringsdeskundigheid. Wij weten dat niemand beter in staat is te begrijpen wat geadopteerden voelen en denken dan lotgenoten. Professionele hulp is een aanvulling. De vzw stelt het belang van de geadopteerde persoon centraal.

De vereniging is gevestigd op de Antwerpse Linkeroever en is elke dag open. Daarenboven is er voor elke geadopteerde een teamlid dag en nacht telefonisch bereikbaar. De vzw weet dat problemen zich op elk tijdstip kunnen stellen. Praatgroepen werken zeer goed, maar er blijft behoefte aan persoonlijke opvang.

Asiana Roots werkt momenteel enkel met Aziatische adoptiekinderen, afkomstig uit Korea, Vietnam, Thailand en China. Een groot aantal geadopteerde personen uit deze landen, vooral uit Zuid-Korea, is pas volwassen en stellen vragen over hun afkomst. Anders dan de Adoptielijn, die een eerstelijnsopvang organiseert, bereidt onze vzw een bezoek aan het land van herkomst voor.

De vzw bereidt deze reis voor en zorgt voor begeleiding. Daarom worden cursussen gegeven over de lokale gewoonten, cultuur, geschiedenis, gebruiken, taal en keuken. Ook de reis zelf wordt georganiseerd. We zorgen voor het verblijf, een rondreis, begeleiding door een medewerker van de vzw en tolken. De diensten van de vzw zijn afhankelijk van de behoeften. Sommigen wensen enkel een nadere kennismaking met het land zonder ernaar toe te gaan. Anderen wensen enkel het land te bezoeken en nog anderen willen hun afstandsouders terugvinden. De vzw verricht het nodige speurwerk. Elk dossier staat apart en krijgt een aangepaste behandeling.

Asiana Roots wordt niet gesubsidieerd door de overheid. De vzw kan een beroep doen op een beperkte ondersteuning van de Koreaanse ambassade. Voorts hebben we inkomsten uit lidmaatschapsgelden, activiteiten en private giften. Van de kandidaten zelf wordt slechts een beperkte bijdrage gevraagd, de vzw wil de drempel zo laag mogelijk houden.

Wij hebben uiteraard een mening over de volledige werking van interlandelijke adoptie. Door de manke werking van het huidige decreet en het uitblijven van de federale wet, heerst chaos. We zullen ons beperken tot de Vlaamse bevoegdheden die na de hervorming van de federale adoptiewetgeving overblijven en geregeld zijn in voorliggend voorstel van decreet, namelijk de voorbereiding, de bemiddeling en de nazorg. We zullen ons dus niet uitspre-

ken over de huidige selectieprocedure of de rol van Kind en Gezin aangezien dit, gelukkig, tot de bevoegdheid van de rechterlijke macht zal behoren. Wij zijn blij gehoord te worden en een partner te kunnen zijn van de toekomstige adoptieprocedure in Vlaanderen.

Asiana Roots is blij met het voorstel van decreet omdat het beantwoordt aan een vraag van de geadopteerden. Het is nuttig ons standpunt op te splitsten in de artikelen, die betrekking hebben op de nazorg voor de geadopteerde, en de overige artikelen.

Momenteel is er geen nazorg voor de adoptiekinderen of voor adoptiefouders. Er zijn geen subsidies of decretale regelingen voor dergelijke activiteiten of organisaties. Alle initiatieven zijn afhankelijk van de goede wil van organisaties als Kind en Gezin, die kunnen subsidiëren naar eigen goeddunken. Dat is geen objectieve manier van werken.

Nazorg mag niet toevertrouwd worden aan de adoptiediensten. Zij zijn immers rechter en partij. Vaak zijn bewust of onbewust fouten gemaakt bij de plaatsing van kinderen, werden dossiers vervalst of aangepast en zijn gegevens verdwenen. Adoptiediensten willen deze fouten niet toegeven en verstrekken node gegevens. Dat varieert naargelang de adoptiedienst. Een aantal bemiddelaars hebben hun erkenning verloren door malafide praktijken. Sommige bestaan gewoon niet meer en de dossiers zijn verdwenen.

Het voorstel van decreet vertrouwt de nazorg toe aan de zogenaamde trefgroepen voor geadopteerden. Wij juichen toe dat men voor de ervaringsdeskundigheid kiest. Het is de erkenning waarnaar wij al jaren streven. Al te veel moesten wij van adoptieorganisaties of van een aantal gespecialiseerde hulpverleners horen dat wij blij mogen zijn dat we hier mogen zijn en best onze mond houden.

In artikel 18 staat dat de Vlaamse regering de hoogte van de subsidies aan de trefgroepen bepaalt. Deze regeling steekt schril af bij de financiering van adoptieorganisaties. Zij krijgen een installatiepremie, een subsidie voor twee personeelsleden, een jaarlijkse subsidie per herkomstland en de terugbetaling van de administratiekosten. De nazorg- en voorbereidingsorganisatie zijn afhankelijk van de goede wil van de Vlaamse overheid. Wij twijfelen niet aan haar goede bedoelingen, maar hadden graag een betere regeling gezien. Momenteel hebben wij immers geen zekerheid.

Voor de kinderen maakt het geen verschil uit of ze door een vrije adoptie dan wel door een georganiseerde adoptie naar hier zijn gebracht. Maar wij stellen wel vast dat de grootste problemen rijzen bij de erkende diensten. Ik wijs niemand terecht, maar ik denk dat openheid in de vrije adoptie daarin een belangrijke rol speelt.

Mevrouw Sonja Becq : U pleit voor een integrale benadering zodat de knowhow makkelijk kan worden doorgegeven. Voorts wijst u ook op de behoefte aan specialisatie. De vraag blijft echter hoe dat precies georganiseerd moet worden.

Meer te weten komen over de eigen afkomst is voor elke geadopteerde cruciaal, zelfs zonder het terugzoeken van de afstandsouders. Het geeft hem een plaats in de wereld en het vertelt hem wie hij of zij is. Zonder deze kennis over de eigen afkomst is het verleden van de geadopteerde een zwart gat en bij niet-verwerking kan dat leiden tot ernstige problemen. Men moet zich voorstellen wat het betekent totaal niet te weten wie zijn ouders zijn of waar men vandaan komt. Elke belemmering van de toegang tot deze gegevens is dan ook uit den boze.

Het invoeren van een Vlaamse adoptieambtenaar is daarom één van de grootste voordelen van dit voorstel van decreet. Deze zou instaan voor het bewaren van de gegevens en voor het recht op inzage dat in het nieuwe wetsontwerp werd opgenomen. Zowel de adoptieorganisaties als de vrije adoptanten zouden hem een kopie van het adoptiedossier moeten bezorgen. Het bewaren van deze adoptiedossiers waarin zich cruciale gegevens bevinden over iemands verleden, is inderdaad een overheids-taak. Dit kan niet worden toevertrouwd aan een privé-organisatie, van welke aard ook. Deze bepaling kan leiden tot een wezenlijke verbetering voor het terugzoeken van de afstandsouders van de geadopteerde.

We zijn zeer blij met de bepaling dat de Vlaamse regering een nieuwe Vlaamse centrale autoriteit zal aanduiden. We vragen met aandrang dat dit niet opnieuw Kind en Gezin zou zijn. Sinds de invoering van het decreet in 1997 is de rol van deze instelling in de adoptiewereld erg omstreken en is de achterdocht groot, ook bij de geadopteerden en hun organisaties. Nazorg en rootsprojecten zijn trouwens meestal een aangelegenheid van jongvolwassenen en niet van kinderen. Het lijkt ons daarom beter deze drastische hervorming te starten met een nieuwe centrale autoriteit die best binnen de eigenlijke Vlaamse administratie kan worden gezocht.

De Hoge Raad voor Adoptie beschouwen we ook als een belangrijke verbetering. Deze adviserende instantie kan het adoptieveld dwingen tot onderling overleg. Al te vaak beschouwen de betrokken actoren elkaar immers met achterdocht. De duidelijke taakomschrijving in dit voorstel kan ertoe bijdragen dat er aan de concurrentiesituatie een einde komt en kan aanleiding geven tot een constructieve werking van deze raad.

We verheugen ons erover dat de vormingsinstellingen hun werking kunnen voortzetten. Zij waren zowet de enigen die gunstig werden beoordeeld in de evaluatie van de werking van het huidige decreet. Vaak hebben de ouders verkeerde verwachtingen die door de geadopteerde niet kunnen worden ingelost en dat leidt tot probleemsituaties. De vorming legt de nadruk op de openheid ten opzichte van het verleden en de herkomst van de geadopteerde en dat moet behouden blijven. Daardoor ervaren de adoptiefouders de rootsvraag als iets normaal. Een goede vorming van de kandidaat-adoptieouders is dus bijzonder belangrijk voor de latere nazorg.

Over de nieuwe regeling voor adoptieorganisaties willen we kort zijn. Wij geadopteerden hopen dat er een einde komt aan de adoptievijandelijkheid van sommige mensen en diensten. Adoptie kan een zeer verrijkende en prettige ervaring zijn voor adoptieouders en -kinderen. Een kind krijgt een tweede kans en met een goede voorbereiding en begeleiding, zal het die kans ook aangrijpen. Het rugzakje van het afstandsland blijft altijd aanwezig, maar het hoeft niet loodzwaar om dragen te zijn. Een negatieve houding tegenover adoptie zal deze problemen echter alleen maar vergroten. De selectie zal in de toekomst gebeuren door de rechterlijke macht, welke laten we in het midden. Eens de beginseltoelating verkregen, lijkt het ons totaal onnodig om opnieuw een selectie te laten uitvoeren door de adoptieorganisaties. Dit zou alleen bijkomende rechtsonzekerheid creëren.

De subsidieregeling waardoor ook minder kapitaalkrachtige ouders een kind zouden kunnen adopteren, lijkt ons een grote stap voorwaarts. Adoptie mag geen eliteaangelegenheid zijn. Minder kapitaalkrachtige ouders zijn even goed in staat liefdevol en met de nodige kennis van zaken een kind groot te brengen. Deze nieuwe regeling is hiertoe een substantiële bijdrage.

De vzw Asiana Roots kan positief staan ten opzichte van dit voorstel van decreet omdat het duidelijkheid brengt in het Vlaamse adoptielandschap, rechtszekerheid creëert voor de adoptanten en de

nazorg eindelijk erkent en regelt. Het kan een nieuwe start betekenen voor de adoptie in Vlaanderen. Alleen vragen we een meer uitgewerkte subsidieregeling voor de voorbereidings- en nazorgorganisaties. De vzw Asiana Roots dankt de initiatiefnemers van dit decreet voor hun inzet en hoopt dat het voorstel van decreet snel zal worden goedgekeurd.

De heer Guy Swennen : Uw organisatie werkt enkel met geadopteerden uit de herkomstlanden Korea, Vietnam, Thailand en China. Heeft u contacten met alle netwerken die daar bestaan ? Werkt u daar mee samen ?

Mevrouw Véronique Gené : Ik werk samen met Koreaanse organisaties en met een organisatie uit Vietnam. Deze organisaties hebben toegang tot de diverse dossiers. Indien het mogelijk is en de geadopteerden willen contact opnemen met hun biologische ouders, raadplegen wij die organisaties. Het zijn de organisaties zelf die de ontmoeting regelen. De organisaties weten wat goed is ; zij kennen de lokale geplogenheden. Onze taak bestaat erin de geadopteerden te begeleiden vanuit België.

De heer Guy Swennen : Ik kan me best voorstellen dat het hierbij niet gaat om één enkele organisatie maar om meerdere organisaties. Hebt u telkens contact met één centrale organisatie of heeft u contacten met alle beschikbare organisaties ?

Mevrouw Véronique Gené : Wat het opzoeken van de biologische ouders betreft, is dit inderdaad zo.

De heer Guy Swennen : Op welk vlak hebt u geen contact met alle beschikbare organisaties ?

Mevrouw Véronique Gené : Wij hebben een netwerk in Vietnam en Korea. In beide landen hebben we contactpersonen. In Vietnam is er in elke provincie een contactpersoon.

De heer Guy Swennen : Zijn er op het vlak van het rootsonderzoek nog soortgelijke of concurrentiële organisaties actief ?

Mevrouw Véronique Gené : In België is er de Adoptielijn die ook meewerkt aan rootsprojecten. Er is echter een duidelijke taakafbakening tussen ons beiden. Zij behandelen alle dossiers uit India. Wij daarentegen behandelen alle dossiers uit de Vietnam, Korea, China, Laos en Thailand. We werken echter zeer concreet samen.

De heer Guy Swennen : Heeft u enig idee van de graad van voldoening bij de rootsonderzoeken ? Wat moeten wij ons hierbij voorstellen ?

Mevrouw Véronique Gené : Wij bestaan nog maar sinds oktober. Op dit ogenblik heb ik 9 dossiers waarvan er 6 werden afgehandeld. Ik vertrek binnen afzienbare tijd naar Zuid-Korea met een aantal geadopteerden die hun biologische ouders wensen te ontmoeten.

De heer Guy Swennen : Wat moet ik verstaan onder afgehandeld ?

Mevrouw Véronique Gené : Dit betekent dat we de biologische ouders gevonden hebben en dat er een ontmoeting zal plaatsvinden.

Mevrouw Sonja Becq : Wat gebeurt er dan nadien ? Worden er achteraf nog contacten onderhouden ?

Mevrouw Véronique Gené : Uiteraard. Er wordt trouwens ook achteraf nog begeleiding voorzien.

Mevrouw Sonja Becq : Ik hoor dikwijls dat het bij rootsvragen vaak voldoende is om naar het land van herkomst te gaan en er vast te stellen hoe de levenssituatie eruit ziet. Contacten met de biologische ouders zijn niet noodzakelijk.

Mevrouw Véronique Gené : Niet elke rootsvraag leidt naar een rootsreis. Men kan ook gewoon willen weten uit welke omgeving men komt. Op zichzelf kan dit reeds verrijkend zijn. Een ontmoeting met de biologische ouders is niet altijd noodzakelijk. Wij organiseren verschillende zaken. Het kan bijvoorbeeld ook gaan om iemand die enkel de lokale taal wil leren.

De voorzitter : Het gaat hier wellicht om meerderjarigen.

Mevrouw Véronique Gené : Inderdaad. Wij werken niet met minderjarigen omdat dit te moeilijk is. Als we in de toekomst met minderjarigen zouden werken, zal dit steeds in samenspraak met de ouders zijn.

Wij proberen ook steeds de problemen van de geadopteerde binnen het adoptiegezin op te lossen. Wij streven ernaar dat er weer gesprekken binnen het gezin zelf zouden kunnen plaatsvinden.

De voorzitter : Wat is de gemiddelde leeftijd ?

Mevrouw Véronique Gené : Dit is zeer variabel. Ik heb dossiers van negentien- tot achtendertigjarigen.

De voorzitter : Geven de oudere kandidaten aan waarom ze vroeger geen rootsreis ondernomen hebben ?

Mevrouw Véronique Gené : Dit gebeurt voornamelijk omwille van de adoptiefouders. Zeer veel adoptiediensten geven ook geen informatie vrij, tenzij de adoptiefouders geraadpleegd werden. Indien de zoektocht van een adoptiekind niet bespreekbaar is, kan dit leiden tot dramatische situaties.

De verslaggever,

De voorzitter,

Jan VAN DUPPEN

Patricia CEYSENS